

12 januari 2024

Oorspronkelijke taal: Nederlands

COI FOCUS

Venezuela

Seksuele en genderminderheden

Disclaimer:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.

De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vermeld worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding	5
1. Sociaal-politieke context	7
1.1. Algemene situatie van het land	7
1.2. Standpunt van de politieke actoren.....	9
1.3. Standpunt van de religieuze actoren	10
2. Juridisch en institutioneel kader	11
2.1. Wetgeving	11
2.1.1. Wetten die seksuele en genderminderheden veroordelen	11
2.1.2. Wetten die rechten aan seksuele en genderminderheden toekennen.....	13
2.2. Gerechtelijke acties	15
2.2.1. Tegen seksuele en genderminderheden.....	15
2.2.2. Tegen daders van geweld tegen seksuele en genderminderheden	16
2.3. Houding van de ordetroepen.....	18
3. Sociaal klimaat	19
3.1. Maatschappelijke houding.....	19
3.1.1. Sociale voorstellingen van seksuele en genderminderheden.....	19
3.1.2. Geweld tegen seksuele en genderminderheden	20
3.1.4. Mensenrechtenschendingen	22
3.2. Zichtbaarheid.....	26
3.2.1. Vrije meningsuiting	27
3.2.2. Ontmoetingsplaatsen	27
3.2.3. Verenigingsleven.....	27
Samenvatting	30
Bibliografie	31

Lijst van afkortingen

ACCSI	Acción Ciudadana Contra el SIDA
AI	Amnesty International
AN	Asamblea Nacional
CELAC	Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Staten
CEV	Evangelical Council of Venezuela
CLAP	Comité Local de Abastecimiento y Producción
CNE	Consejo Nacional Electoral
COI	<i>country of origin information</i>
DGCIM	Dirección general de contra inteligencia militar
GNB	Guardia Nacional Bolivariana
HRW	Human Rights Watch
IACHR	Inter-American Court of Human Rights
ICG	International Crisis Group
ILGA	International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IPS	Inter Press Service
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender
LGBT(IQ/+)	Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, Intersex and Queer
MERCOSUR	Mercado Común del Sur
MOCEV	Christian Evangelical Movement for Venezuela
MUD	Mesa de Unidad Democrática
ngo	niet-gouvernementele organisatie
OAS	Organisation of American States
OHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights
OSAC	Overseas Security Advisory Council
OVV LGBTIQ+	Observatorio Venezolano de Violencias LGBTIQ+
PNB	Policía nacional bolivariana
PROVEA	Programa Venezolano de Educación- Acción en Derechos Humanos
PSUV	Partido Socialista Unido de Venezuela
RVG+	Venezuelan Network of Positive People
SAIME	Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería

TI	Transparency International
TSJ	Tribunal Supremo de Justicia
UNAIDS	The Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
USDOS	United States Department of State
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme
WOLA	Washington Office on Latin America

Inleiding

Dit onderzoek verzamelt informatie over de situatie van seksuele en genderminderheden in Venezuela.

Dit document is een update van de COI Focus seksuele minderheden en transgenders van 22 april 2022 en verzamelt informatie over een verslagperiode van vijf jaar. Cedoca heeft het onderzoek afgesloten op 15 december 2023.

“Seksuele geaardheid en genderidentiteit zijn brede begrippen die ruimte bieden voor zelfidentificatie”, aldus de Vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR). De seksuele geaardheid is “het vermogen van eenieder om zich emotioneel, affectief en seksueel sterk aangetrokken te voelen tot mensen van hetzelfde of het andere gender, of van meer dan één gender, en met hen intieme en seksuele relaties aan te gaan. [...] seksuele geaardheid kan variëren langs een glijdende schaal van uitsluitende en niet-uitsluitende aantrekking tot hetzelfde of het andere geslacht”. Genderidentiteit verwijst naar “eenieders diepgevoelde, persoonlijke beleving van zijn gender, die al dan niet overeen kan komen met het bij de geboorte meegekregen geslacht, met inbegrip van de persoonlijke beleving van het lichaam en andere genderuitingen, waaronder kleding, spraak en gedrag. [...] Genderidentiteit en de uitdrukking daarvan heeft vele vormen, waarbij sommige personen zichzelf noch als man, noch als vrouw zien, of als beide”.¹ Bij transpersonen komt de genderidentiteit niet overeen met het toegekende geslacht.²

Deze COI Focus telt drie delen. Het eerste gedeelte onderzoekt de algemene politieke context en meer bepaald het standpunt van de politieke en religieuze autoriteiten over seksuele en genderminderheden.

Het tweede gedeelte licht de wetgeving in het voor- of nadeel van seksuele en genderminderheden toe. Het beschrijft ook de gerechtelijke acties door de overheid, al dan niet volgens bestaande wettelijke bepalingen.

Tot slot behandelt het derde gedeelte de situatie van de seksuele en genderminderheden in de samenleving. Enerzijds komen de sociaal-culturele percepties, het geweld tegen deze personen en de eventuele verschillen in de behandeling op sociaal-economisch vlak aan bod. Anderzijds belicht dit hoofdstuk aspecten van hun sociale leven zoals ontmoetingsplaatsen en/of verenigingen.

De terminologie waarmee seksuele en genderminderheden zichzelf benoemen en benoemd worden, kan per bron verschillen. Cedoca neemt in dit document, in de mate van het mogelijke, de terminologie van de bron over. De geraadpleegde bronnen gebruiken de volgende begrippen en afkortingen: LGBT (lesbian, gay, bisexual, and transgender) en LGBTIQ/+ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex, and Queer.)

Voor dit onderzoek raadpleegde Cedoca voornamelijk publieke bronnen zoals algemene mensenrechtenrapporten van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (USDOS), Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI), Freedom House, rapporten van overheidsorganisaties zoals het rapport over Venezuela van het European Union Agency for Asylum (EUAA), mensenrechtenrapporten van de VN en het Nederlandse algemeen ambtsbericht Venezuela), en ook rapporten van lokale ngo's die opkomen voor het lot van seksuele minderheden en transgenders. Ook het recente rapport van de transgender-activiste en volksvertegenwoordiger Tamara Adrián naar de socio-economische levensomstandigheden van de LGBT-bevolking in Venezuela, werd uitvoerig geconsulteerd. Daarnaast steunt dit document ook op consultaties per e-

¹ UNHCR, 23/10/2012, pp. 130-131, [url](#)

² Cavaria, 25/09/2020, [url](#)

mail met Tamara Adrián (juriste, transgender, activiste en volksvertegenwoordiger in de periode 2015-2020) en Quiteria Franco, algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, twee belangrijke personaliteiten binnen de gemeenschap van seksuele minderheden en transgenders in Venezuela.

1. Sociaal-politieke context

1.1. Algemene situatie van het land

Gedurende veertien jaar, van 1999 tot 2013, was Hugo Chávez president van Venezuela.³ Gedurende zijn ambtsperiode onderging Venezuela enorme politieke en economische veranderingen. Het land kreeg een nieuwe Grondwet, een nieuwe wetgevende macht bestaande uit een kamer en een nieuwe naam, de Bolivariaanse Republiek Venezuela, genaamd naar de Zuid-Amerikaanse Simón Bolívar. Gesteund door hoge winstmarges op de olieprijs kon Chávez de rol van de overheid in de economie ook gevoelig uitbreiden, onder andere door het nationaliseren van verschillende bedrijven. De regering voorzag ook in allerlei sociale programma's om de armoede in het land terug te dringen, vooral gefinancierd door de winsten op olie.⁴ In oktober 2012 kwam een einde aan zijn tweede ambtstermijn van zes jaar en voorzag men in nieuwe verkiezingen. Chávez, bij wie in juni 2011 kanker was vastgesteld, was ernstig ziek. Hij won de verkiezingen in oktober 2012 met 55,4 % van de stemmen. Zijn nieuwe ambtstermijn begon op 10 januari 2013 maar Chávez haalde zijn eedaflegging als president niet meer.⁵ Op 5 maart 2013 stierf Hugo Chávez aan kanker.⁶ Veertig dagen later werden nieuwe verkiezingen georganiseerd die gewonnen werden door Nicolás Maduro, met slechts een marge van minder dan 1,5 %. Chávez had Maduro, die ook zijn vicepresident was, zelf nog aangeduid als zijn opvolger.⁷ Venezuela was na de verkiezingen van april 2013, volgens een rapport van International Crisis Group (ICG) van mei 2013, een zeer verdeeld land met evenveel aanhangers van Chávez' regime als van de oppositie.⁸ Sinds 2014 vonden verschillende grote demonstratiegolven plaats gericht tegen de nieuwe president. Onder andere door de ineenstorting van de oliemarkt in 2014 en slecht beleid is de economie van Venezuela de afgelopen jaren aanzienlijk verslechterd. Volgens sommige economen is het de grootste economische ineenstorting buiten oorlogstijd van de afgelopen 45 jaar.⁹

Volgens een rapport van de denktank, het Wilson Center, van maart 2023 lijdt Venezuela aan een van de ergste humanitaire crisissen in de geschiedenis van het westelijk halfrond. Deze omstandigheden leiden tot de uittocht van meer dan zeven miljoen Venezolanen, sinds 2014. Maar ondanks de intensiteit en de duur van de crisis is de internationale hulp ontoereikend, aldus de organisatie. De toestroom van hulp wordt immers ernstig gehinderd door een veelheid aan factoren waaronder vooreerst de onwil van Nicolás Maduro om de controle over hulpleveringen op te geven en voldoende hulp toe te staan het land binnen te komen. Hoewel de internationale sancties tegen Venezuela vrijstellingen omvatten voor humanitaire en maatschappelijke organisaties, zorgen ze eveneens voor ernstige beperkingen doordat donoren geen risico's willen nemen met de uitbetaling van fondsen aan organisaties in Venezuela. Daarenboven zorgde begin 2023 een wetsvoorstel voor grote ongerustheid aangezien hierdoor de werking van de ngo's nog verder aan banden zou worden gelegd en deze situatie al tot de opsluiting van enkele topmedewerkers van de grote ngo's leidde. Sinds 2020 staan de autoriteiten wel toe dat het Wereldvoedselprogramma (World Food Programme, WFP) activiteiten ontplooit in het land, maar deze ontwikkelingen zijn onvoldoende, aldus het Wilson Center.¹⁰ De VN gaf in 2022 aan ongeveer 2,3 miljoen kwetsbare Venezolanen hulp in het kader van haar Humanitarian Response Plan.¹¹

³ ICG, 16/05/2013, [url](#)

⁴ CRS (Sullivan P.), 01/04/2015, [url](#)

⁵ ICG, 16/05/2013, [url](#)

⁶ Foreign Affairs (Penfold M.), 12/03/2013, [url](#)

⁷ ICG, 16/05/2013, [url](#)

⁸ ICG, 16/05/2013, [url](#)

⁹ NYT(Kurmanaev A.), 17/05/2020, [url](#)

¹⁰ Wilson Center (Penfold M. & Arnson C.), 03/2023, [url](#)

¹¹ TalCual, 12/06/2023, [url](#)

Venezuela staat voor 2021 met een score van 177 op de derde laatste plaats van de 180 landen wereldwijd op de Corruption Perception Index van Transparency International (TI) en bevindt zich hiermee tussen Jemen (174) en Somalië (178). Het land kreeg voor het jaar 2021 een score toebedeeld van 14/100 en scoort hiermee een punt lager dan in 2020 en vier punten lager dan in 2018.¹² Voor het jaar 2022 bleef Venezuela op dezelfde plaats staan.¹³ Op The Economist Democracy Index staat Venezuela voor 2022 op de 21ste laatste plaats wereldwijd. Tevens staat het op de laatste plaats van alle Zuid- en Centraal-Amerikaanse landen.¹⁴ Het staat geclassificeerd als "autoritair regime".¹⁵ Op de Rule of Law-index van het World Justice Project bevindt Venezuela zich voor 2022 op de laatste plaats wereldwijd (140).¹⁶

In een podcastinterview met het Washington Office on Latin America (WOLA) legt Feliciano Reyna, oprichter en voorzitter van Acción Solidaria, uit hoe zijn organisatie vandaag werkt in Venezuela binnen de complexe politieke en humanitaire crisis.¹⁷ Hij richtte zijn organisatie op in 1995 om tegemoet te komen aan de noden van de mensen besmet met hiv, waarvoor toen geen medicijnen beschikbaar waren en die werden geconfronteerd met discriminatie en stigmatisatie. Volgens Reyna zit Venezuela vandaag in dezelfde situatie. Bovendien werd zijn organisatie meer en meer geconfronteerd met hulpvragen van andere zieke personen, zoals mensen met suikerziekte en borstkanker, die geen toegang meer hadden tot hun medicijnen. Sinds 2016 werkt zijn organisatie daarom niet meer uitsluitend met hiv-besmette personen. Reyna wijst op het vijandige klimaat waarin hulpverleners moeten werken. Er zijn onvoldoende medicijnen beschikbaar en het is moeilijk via internationale donaties medicijnen te krijgen. Amerikaanse sancties bemoeilijken dit en eens de medicijnen aankomen in Venezuela wordt de verspreiding bemoeilijkt door het leger. De autoriteiten staan immers vijandig tegenover internationale hulp. In oktober 2020 werd een kantoor van Acción Solidaria nog binnengevallen door de ordediensten en werden alle medicijnen in beslag genomen. Volgens Reyna worden kleinere organisaties buiten Caracas nog veel frequenter aan dergelijke intimidatie blootgesteld. Hij wijst er eveneens op dat door de huidige crisis in de toevoer van water, brandstof en elektriciteit, het heel moeilijk is geworden om medicijnen, zoals de antiretrovirale medicatie, te verspreiden over het land.¹⁸

Onder de meer dan zeven miljoen Venezolanen die de laatste jaren hun land zijn ontvlucht, bevinden zich veel transgenders en personen behorende tot een seksuele minderheid. Deze personen zijn in deze crisis extra kwetsbaar. De Venezolaanse mensenrechtenorganisatie PROVEA noemt deze groep "de meest kwetsbare onder de kwetsbaren". Zij lopen een groter risico op misbruik door mensenhandelaars.¹⁹ Danilo Manzano van de ngo Diálogo Diverso wijst er eveneens op dat mensen met hiv, door het grote gebrek aan medicijnen, praktisch met hun laatste kracht aankomen in de buurlanden en zich dan al in een vergevorderde aids-fase bevinden. Ze durven vaak ook de medische dienst in de buurlanden niet te benaderen omdat hen in veel gevallen behandeling wordt geweigerd als ze hun Venezolaanse accent horen. Manzano wijst er op dat in veel gevallen de LGBT-vluchtelingen proberen hun seksuele geaardheid te verbergen, aangezien ze vrezen hierdoor minder in aanmerking te komen voor een behandeling in de buurlanden.²⁰

Volgens de Colombiaanse ngo Caribe Afirmativo worden in 2022 dertien Venezolaanse LGBTIQ-personen gedood in Colombia. Dit is ongeveer 10 % van het totale aantal moorden op LGBTIQ-personen in 2022 in Colombia. Venezolaanse LGBTIQ-personen bevinden zich vaak in een kwetsbare

¹² TI, , 25/01/2022, [url](#)

¹³ TI, 31/01/2023, [url](#)

¹⁴ EIU, 01/02/2023, [url](#)

¹⁵ EIU, 09/02/2022, [url](#)

¹⁶ World Justice Project, 2022, [url](#)

¹⁷ WOLA, Podcast, 24/11/2020, [url](#)

¹⁸ WOLA, Podcast, 24/11/2020, [url](#)

¹⁹ TalCual, 29/06/2020, [url](#)

²⁰ TalCual, 29/06/2020, [url](#)

situatie en ontberen in Colombia de juiste bescherming tegen seksueel en gendergerelateerd geweld, aldus de ngo.²¹

1.2. Standpunt van de politieke actoren

Bij de verkiezingen van december 2015 wordt advocate en transgender Tamara Adrián verkozen als plaatsvervangend lid (*diputado suplente*) van het parlement. Adrián is hiermee de eerste transgender die tot het parlement is verkozen.²² Bij dezelfde verkiezingen behaalt Rosmit Mantilla, een openlijk homoseksuele politicus, een zetel in het parlement.²³ Mantilla werd gearresteerd in mei 2014 tijdens demonstraties tegen president Maduro. In november 2016 werd hij na meer dan twee jaar gevangenschap vrijgelaten.²⁴

Quiteria Franco van de ngo Unión Afirmativa, klaagt het gebrek aan initiatief en interesse aan voor LGBT-rechten bij de politici van zowel het regime als de oppositie:

"Toen de vorige Nationale Vergadering (*Asamblea nacional*, AN) werd gedomineerd door Chavismo, werden er specifieke wetten opgesteld om specifieke kwetsbare bevolkingsgroepen te beschermen. Dit leidde onder meer tot een wet die kinderen beschermt, een andere die vrouwen beschermt, een andere voor gekleurde mensen en een andere voor gehandicapten. Maar er is geen enkele wet gemaakt om de LGBT-gemeenschap te beschermen." [vertaling]²⁵

De regering gebruikt ook nog steeds homofobe scheldwoorden wanneer ze een lid van de oppositie aanvalt, aldus Quiteria.²⁶

Tijdens de periode 2016 tot 2020 was er evenmin een significante verandering voor LGBT-personen hoewel de oppositie een meerderheid had in de AN. De verkiezing van Rosmit Mantilla als vertegenwoordiger van de homoseksuelen en Tamara Adrián als vertegenwoordiger voor transseksuelen leidde niet tot juridische wijzigingen en aanpassingen die nodig zijn voor de LGBT-gemeenschap.²⁷

In november 2021 vinden regionale en gemeenteraadsverkiezingen plaats. De verschillende politieke allianties nomineren in totaal meer dan een dozijn kandidaten uit de LGBT-gemeenschap, vooral voor functies van regionale raadsleden of wetgevers. Zo nomineert de Democratic Unity Roundtable (MUD) ten minste vijf openlijk homoseksuele kandidaten in Lara, Miranda, Sucre en het Hoofdstedelijk District. Maar ook de partij van de president, de Partido Socialista Unido de Venezuela (Verenigde Socialistische Partij van Venezuela, PSUV) nomineert enkele kandidaten uit de LGBT-gemeenschap.²⁸ De regionale verkiezingen worden gewonnen door de PSUV. Van de 23 te verdelen gouverneursposten gaan er 20 naar de regeringspartij.²⁹ Het waren de eerste verkiezingen in drie jaar tijd waaraan de oppositie deelnam nadat zij de presidentsverkiezingen van 2018 en de parlamentsverkiezingen van december 2020 eerder hadden geboycot.³⁰

Advocate, transgender en voormalig parlamentslid, Tamara Adrián, neemt in oktober 2023 deel aan de presidentiële voorverkiezingen van de oppositie. Deze verkiezing heeft als doel om bij de

²¹ Caribe Afirmativo, 07/12/2023, [url](#)

²² Reuters, 9/12/2015, [url](#)

²³ Reuters, 18/11/2016, [url](#)

²⁴ Reuters, 18/11/2016, [url](#)

²⁵ "Cuando estuvo la anterior Asamblea Nacional dominada por el chavismo, se crearon leyes particulares para proteger a poblaciones vulnerables específicas. Por eso hoy tenemos una ley que protege a los niños, otra que protege a las mujeres, otra a los negros y otra a los discapacitados. No se creó una para proteger a la comunidad LGBTI" in: TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

²⁶ TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

²⁷ TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

²⁸ Monitoreamos, 10/11/2021, [url](#)

²⁹ Deutsche Welle (DW), 21/11/2021, [url](#)

³⁰ Reuters, 22/11/2021, [url](#)

presidentsverkiezingen, gepland in 2024, een door alle oppositieleiden goedgekeurde kandidaat naar voren te kunnen schuiven. De voorverkiezingen worden gewonnen door María Corina Machado. Adrián verklaart achteraf dat ze Machado onvoorwaardelijk zal steunen tijdens de presidentsverkiezingen van 2024.³¹

Activisten en veel van Adrians aanhangers in Venezuela prijzen haar kandidatuur tijdens de voorverkiezingen als een belangrijke stap op weg naar een inclusievere samenleving. Mensenrechtengroeperingen uit heel Zuid-Amerika hopen dat de campagne van Adrián andere LGBTIQ-mensen zal inspireren om actief te worden in de politiek en sociale veranderingen in hun respectievelijke landen zal stimuleren.³²

In juli 2023 houden verschillende evangelische organisaties een optocht in Caracas tegen een anti-discriminatie wetsvoorstel. De deelnemers dragen pamfletten met leuzen zoals "LGBTI nee, Christus ja" en "de Venezolaanse kerk van Jezus zegt nee tegen LGBT" [vertaling]^{33,34} Een aantal politieke gezagsdragers van de PSUV steunen de demonstranten en verklaren in een toespraak dat de religieuze groeperingen in de toekomst bij elke wetwijziging gerelateerd aan familie zaken, zullen worden geconsulteerd. Deze toespraak wordt gezien in een bredere strategie van de regeringspartij om toenadering te zoeken tot de evangelische kerken, in het kader van de komende presidentsverkiezingen van 2024. Zo heeft Nicolás Maduro Guerra, de zoon van de president, nauwere relaties met deze kerken ontwikkeld door hen infrastructuur, financiële bonussen en zelfs radiostations te verstrekken om hun prediking uit te zenden.³⁵

Er zijn ook oppositieleiders, waaronder de conservatieve katholiek Roberto Enríquez, die soortgelijke opvattingen uiten en pleiten voor een nationaal front tegen wat hij noemt de genderideologie.³⁶

1.3. Standpunt van de religieuze actoren

Conservatieve groeperingen, waaronder de evangelische christenen, winnen aan momentum in Venezuela en er is volgens verschillende bronnen een toenemende invloed op het politieke beleid.

Na een grote gaypride-mars in Caracas met ruim 30.000 mensen in juli 2023 vinden verschillende tegenprotesten van evangelische christenen en andere conservatieve groeperingen plaats. Ze richten zich vooral tegen wat ze het opleggen van de genderideologie noemen en tegen het geven van seksuele voorlichting op scholen. Vanuit electorale overwegingen vinden deze groeperingen in 2023 ook steeds meer steun bij de heersende politieke klasse.³⁷ Ze kunnen een belangrijke stempel drukken op het gevoerde beleid, zoals het blokkeren van elk wetgevend initiatief rond de goedkeuring van het homohuwelijk of het wijzigen van Venezolaanse standpunt over abortus in het Wetboek van Strafrecht.³⁸

Volgens analisten is de invloed van de evangelische kerken binnen de regeringspartij groeiende maar gaat niet elke evangelische groepering hier even hard in mee. Zo steunt de regering van Maduro nieuwe groeperingen zoals de Christian Evangelical Movement for Venezuela (MOCEV) die 17.000 evangelische kerken onder haar leiding claimt met aan het hoofd Moisés Garcia, een predikant en plaatsvervangend PSUV-parlementslid. Maar heeft de Evangelical Council of Venezuela (CEV), de oudste evangelische organisatie in Venezuela, die teruggaat tot 1948, zich enigszins kritisch

³¹ Washington Blade, 25/10/2023, [url](#)

³² Washington Blade, 25/10/2023, [url](#)

³³ «Lgbt no. Cristo sí», «La Iglesia de Jesús de Venezuela dice hoy no al Lgbt»

³⁴ TalCual, 03/10/2023, [url](#)

³⁵ El País, 27/07/2023, [url](#)

³⁶ El País, 27/07/2023, [url](#)

³⁷ El País, 27/07/2023, [url](#)

³⁸ Caracas Chronicles, 11/09/2023, [url](#)

uitgelaten ten aanzien van de regering en heeft zij zich publiekelijk afgescheiden van groepen als MOCEV.³⁹

2. Juridisch en institutioneel kader

2.1. Wetgeving

2.1.1. Wetten die seksuele en genderminderheden veroordelen

Vermits de termen “homoseksuelen” en “homoseksualiteit” nergens vermeld worden in wetteksten, zijn homoseksuele handelingen sinds het eerste strafwetboek (1836) ook nooit expliciet strafbaar gesteld.⁴⁰ Om homoseksuelen en transseksuelen te kunnen arresteren hebben de Venezolaanse autoriteiten lange tijd de *Ley de vagos y maleantes* (wet op de zwervers en misdadigers) aangewend. In 1997 heeft het Venezolaanse Hooggerechtshof (Tribunal Suprema de Justicia, TSJ) deze wet onconstitutioneel verklaard.⁴¹

Ook de huidige strafwet stelt homoseksuele handelingen niet strafbaar. Er bestaat geen wettelijk verbod op relaties tussen personen van hetzelfde geslacht of op de organisatie van LGBT-evenementen in Venezuela.⁴² De wettelijke minimumleeftijd voor toestemming voor seksuele handelingen is zestien jaar en dit geldt, volgens de ILGA, zowel voor homoseksuele als voor heteroseksuele handelingen.⁴³

Artikel 21 van de Venezolaanse grondwet stelt dat alle personen voor de wet gelijk zijn en om die reden is discriminatie op grond van bijvoorbeeld ras, geslacht, geloof of sociale afkomst niet toegestaan. Het wetsartikel spreekt niet expliciet over discriminatie op grond van seksuele oriëntatie en genderidentiteit.⁴⁴ Verder staat in de door mensenrechtenorganisaties veel bekritiseerde *Ley Constitucional Contra el Odio por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia* (Constitutionele Wet tegen Haat ten behoeve van het Vreedzaam Samenleven en de Tolerantie) van november 2017 onder andere dat eenieder die haat, discriminatie of geweld tegen een persoon of een groep personen predikt op grond van hun seksuele oriëntatie een straf van maximaal twintig jaar gevangenis riskeert.⁴⁵ Hoewel het Venezolaanse Hooggerechtshof in een uitspraak uit 2008 concludeert dat artikel 21 van de Grondwet wel degelijk inhoudt dat discriminatie op grond van seksuele oriëntatie verboden is, verbiedt het Hof in dezelfde uitspraak het huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht in Venezuela.⁴⁶

Het grootste juridische obstakel voor een wettelijke erkenning van het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht vormt artikel 44 van het burgerlijke wetboek dat stelt dat de wet enkel het huwelijk erkent afgesloten tussen een man en een vrouw.⁴⁷

Op 21 oktober 2020 verklaart Paus Franciscus zijn steun aan officiële samenlevingscontracten voor homoseksuele koppels. Naar aanleiding hiervan verklaart president Maduro dat hij de invoering van

³⁹ Caracas Chronicles, 11/09/2023, [url](#)

⁴⁰ ILGA, 05/2017, [url](#); Quiteria Franco, 28/05/2014, [url](#); IACHR, 12/11/2015, [url](#)

⁴¹ ILGA, 05/2017, [url](#); Quiteria Franco, 28/05/2014, [url](#); IACHR, 12/11/2015, [url](#)

⁴² OSAC, 18/06/2019, [url](#)

⁴³ ILGA, 05/2017, [url](#)

⁴⁴ USDOS, 11/03/2020, p. 32, [url](#)

⁴⁵ Ley Constitucional Contra el Odio por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia, hoofdstuk 5, artikel 20, 11/2017, via : albaciudad, [url](#)

⁴⁶ RED LGBTI Venezuela, 20/07/2016, [url](#)

⁴⁷ Defiende Venezuela, 26/07/1982, [url](#)

het huwelijk tussen koppels van hetzelfde geslacht wil laten bekijken door het parlement, na de parlementaire verkiezingen van 6 december 2020.⁴⁸ In juni 2021 werpen activisten op dat de president nog geen enkel initiatief hierrond heeft genomen.⁴⁹ Op 31 januari 2022 houden activisten van de LGBT-beweging een protestactie voor het Hoogerechtshof om de legalisering van het burgerlijk huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht te eisen. De demonstranten hekelen dat het Hof een procedurele vertraging van zeven jaar heeft in zijn beslissing over deze kwestie.⁵⁰

Op 14 februari 2022 blaast de nieuw verkozen burgemeester van het plattelanddorp El Tigre, in de oostelijke staat Anzoátegui, het debat rond het huwelijk nieuw leven in. De burgemeester biedt huwelijken aan voor koppels van hetzelfde geslacht door middel van een contract, getekend in aanwezigheid van advocaten, dat de bezittingen van het koppel beschrijft. De hele procedure kost zo'n 400 dollar, een aanbod dat het contract en een feest omvat, aldus de politicus. Het voorstel kan op hevige kritiek rekenen van de LGBT-gemeenschap aangezien het louter om een symbolisch huwelijk gaat, dat nog steeds niet erkend zou worden door de Venezolaanse autoriteiten. Het voorstel wordt dan ook afgedaan als een poging van de burgemeester om geld te innen voor het dorp.⁵¹

Tot begin 2023 bevat de *Organic Code of Military Justice* een artikel dat homoseksualiteit in het leger strafbaar stelt: artikel 565. Dit artikel stelt dat elke militair die "tegennatuurlijke" seksuele handelingen verricht tot een à drie jaar gevangenisstraf en verwijdering uit het leger kan worden veroordeeld.⁵² Volgens vertrouwelijke bronnen aangehaald in het Nederlandse algemeen ambtsbericht over Venezuela van juni 2020, komt het meestal niet tot een veroordeling op basis van dit artikel. Maar het wordt wel gebruikt om homoseksuele soldaten of soldaten met hiv te degraderen of uit het leger te verwijderen. Bovendien gebeurt dit vaak slechts op grond van een vermoeden.⁵³ In januari 2022 kondigt het Venezolaanse Hoogerechtshof aan dat het de grondwettelijkheid van deze wet zou afdoetsen.⁵⁴ Op 16 februari 2023 vernietigt het Venezolaanse Hoogerechtshof vervolgens het wetsartikel.⁵⁵

Volgens artikel 146 van *Ley Orgánica del Poder Popular* (wet op de burgerlijke stand) uit 2009 is het toegestaan om eenmalig je naam te laten wijzigen zodat deze in overeenstemming is met je genderidentiteit.⁵⁶ Ook het ministerie van Binnenlandse Zaken en het Openbaar Ministerie hebben in augustus 2016 verklaard dat "*transgenders could freely express their gender identity on the photograph on their identification documents*".⁵⁷ Maar volgens verschillende bronnen weigeren ambtenaren van de National Electoral Council (CNE) en van de Migration and Passport Office (SAIME) om namen te laten wijzigen.⁵⁸ Ook volgens een aantal andere berichten worden zulke verzoeken standaard afgewezen. Er zijn geen berichten dat zulke verzoeken ooit zijn gehonoreerd.⁵⁹ Een voorbeeld hiervan is de zaak van advocate, transgender en parlamentslid, Tamara Adrián, die al vanaf 2004 in afwachting is om haar naam officieel te kunnen veranderen, maar nog steeds geen antwoord van het Venezolaanse Hoogerechtshof heeft gehad.⁶⁰ In oktober 2023 trekken

⁴⁸ Reuters, 23/10/2020, [url](#)

⁴⁹ Reuters, 29/06/2021, [url](#)

⁵⁰ Hearts on Venezuela, 09/02/2022, [url](#)

⁵¹ Kiratas, 24/02/2022, [url](#)

⁵² Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 47, [url](#)

⁵³ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 47, [url](#)

⁵⁴ Washington Post, 21/01/2022, [url](#)

⁵⁵ Acceso a la Justicia, 16/03/2023, [url](#); IPS, 30/03/2023, [url](#)

⁵⁶ Government of Venezuela, 25/08/2009, [url](#)

⁵⁷ AI, 2017, [url](#); Venezuelanalysis, 6/04/2017, [url](#)

⁵⁸ AI, 2017, [url](#); Venezuelanalysis, 6/04/2017, [url](#)

⁵⁹ Venezuelanalysis, 6/04/2017, [url](#); Venezuelanalysis, 12/06/2017, [url](#)

⁶⁰ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

verschillende organisaties die opkomen voor de rechten van seksuele minderheden naar het kantoor van de CNE om te protesteren tegen het uitblijven van een correcte toepassing van artikel 146.⁶¹

De gevolgen hiervan zijn dat transgenders geen officiële toegang hebben tot gezondheidszorg, overheidssubsidies of soms voedselaankopen. Bij supermarkten wordt bijvoorbeeld vaak naar de identiteitskaart van de klant gevraagd. Omdat ze een identiteitskaart hebben die niet overeenkomt met hoe ze eruitzien, hebben transgenders hierdoor problemen. Ook het vinden van werk is hierdoor problematisch. Velen van hen zijn vervolgens gedwongen te werken in de prostitutie.⁶² In deze context noteert het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken van maart 2023:

“NGOs reported the government systematically denied legal recognition to transgender and intersex persons by preventing them from obtaining identity documents required for accessing education, employment, housing, and health care. This vulnerability often led transgender and intersex persons to become victims of human trafficking or prostitution.”⁶³

In juni 2017 oordeelde het TSJ dat geslachtsverandering enkel mogelijk is na medische, psychiatrische en psychologische onderzoeken.⁶⁴

Volgens parlamentslid en activiste Tamara Adrián, geconsulteerd door The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) voor hun Trans Legal Mapping Report van september 2020, wordt artikel 538 van het strafwetboek, *Acts against public decency*, regelmatig gebruikt bij acties van de ordediensten tegen seksuele minderheden en transgenders. Artikel 538 stelt dat:⁶⁵

“Anyone who presents in public in an indecent manner, or who with words, songs, gestures, signs or other improper acts, offends public decency, will be punished with arrest up to a month or fine of ten to three hundred bolívares.”

2.1.2. Wetten die rechten aan seksuele en genderminderheden toekennen

Venezuela heeft geen alomvattende civiele wetgeving die mensen beschermt tegen discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit, hoewel de wetgeving op bepaalde gebieden beperkte bescherming biedt.⁶⁶

Zo stelt artikel 21 van de Venezolaanse grondwet dat alle personen voor de wet gelijk zijn en om die reden discriminatie op grond van bijvoorbeeld ras, geslacht, geloof of sociale afkomst niet is toegestaan.⁶⁷

Ook verbiedt de arbeidswet discriminatie op grond van seksuele geaardheid, terwijl een huisvestingswet discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit in deze sector verbiedt:

- Artikel 4 van de *Ley Orgánica del Poder Popular* (2010) stelt als doel “het creëren van mechanismen om een leefomgeving voor alle burgers vrij van elke vorm van discriminatie te realiseren.”⁶⁸

⁶¹ OVV LGBTIQ+, 13/11/2023, [url](#)

⁶² Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

⁶³ US Department of State, 03/2023, [url](#)

⁶⁴ ILGA, 09/2020, [url](#)

⁶⁵ ILGA, 09/2020, [url](#)

⁶⁶ HRW, 23/04/2021, [url](#)

⁶⁷ US Department of State, 11/03/2020, [url](#)

⁶⁸ Government of Venezuela, 09/12/2010, [url](#)

- Artikel 5, lid 8 van de *Ley para Regularización y Control de Arrendamientos de Viviendas* (namelijk de huurwet van 2011) verbiedt discriminatie op basis van onder meer seksuele geaardheid.⁶⁹
- Sinds 2012 verbiedt de *Ley Orgánica del Trabajo, los Trabajadores y las Trabajadoras* (de organieke arbeidswet) in artikel 21 discriminatie gebaseerd op onder meer seksuele geaardheid.⁷⁰

Op 30 december 2014 is de *Ley para la promoción y protección del derecho a la igualdad de las personas con VIH o SIDA y sus familiares* (Wet ter bevordering en bescherming van het recht op gelijkheid van mensen met hiv of aids en hun families) aangenomen. De bedoeling van deze wet is de positie van personen met hiv of aids te verbeteren.⁷¹ Echter, volgens ngo's en advocaten die geciteerd worden in het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2022, wordt er in de praktijk wel gediscrimineerd tegen personen met hiv/aids, ook in de publieke ziekenhuizen.⁷²

Er zijn nog een aantal andere wetteksten die discriminatie op basis van seksuele geaardheid vermelden: artikel 173, paragraaf 6 van de wet op de banksector (2010) of een artikel uit een tekst die de standaarden bij de nationale en gemeentelijke politiediensten regelt (2010). Volgens het rapport van het LGBTI Network of Venezuela (mei 2015) missen al deze wetteksten echter mechanismes om reële en doeltreffende strategieën te implementeren om discriminatie en ongelijkheid te verhinderen met als gevolg dat ze in werkelijkheid nutteloos zijn, aldus het rapport.⁷³

Venezuela heeft ook resoluties, akkoorden en verdragen van de VN en de Organisation of American States (OAS) over mensenrechten, seksuele geaardheid, genderidentiteit en discriminatie ondertekend en geratificeerd. Ook heeft het land zich geëngageerd met de Mercado Común del Sur (MERCOSUR) of de Community of Latin American and Caribbean States (CELAC) om provisies uit het internationale recht te implementeren om de mensenrechten van LGTB-personen te garanderen. Deze wetgeving werd echter nooit geïmplementeerd, volgens het LGBTI Network of Venezuela.⁷⁴

Op het regionale niveau, is in mei 2016 voor de regio Caracas een decreet aangenomen ("Decreto 006") dat onder andere alle openbare ruimtes in de hoofdstad vrij van homo- en transfobie verklaart.⁷⁵

Volgens een rapport van Derechos Digitales, een onafhankelijke non-profitorganisatie gericht op Latijns-Amerikaanse landen met als hoofddoel het bevorderen van mensenrechten in de digitale omgeving, dat handelt over het gebruik van identiteitskaarten en sociale bescherming in Venezuela, worden de rechten van transgenders en seksuele minderheden zeer arbitrair toegekend op lokaal niveau. Tamara Adrián verklaart ten aanzien van de onderzoekers van Derechos Digitales dat Venezuela achterloopt ten opzichte van de meeste Latijns-Amerikaanse landen wat betreft het toekennen van rechten en bescherming aan deze gemeenschap:

"The legal situation of the LGBTIQ+ population in Venezuela is one of total abandonment; unlike what has happened in most of the region, where today there are equal rights. (...) Meanwhile, Venezuela did not move forward, and only it did not move forward, but it moved backward. (...) Venezuela is practically the only country where there is no protection of any kind in the public

⁶⁹ ILGA, 05/2017, [url](#); Government of Venezuela, 10/11/2011, [url](#)

⁷⁰ ILGA, 05/2017, [url](#); Government of Venezuela, 7/05/2012, [url](#)

⁷¹ Government of Venezuela, 30/12/2014, [url](#)

⁷² USDOS, 03/2023, [url](#)

⁷³ The LGBTI Network of Venezuela, 05/2015, [url](#)

⁷⁴ The LGBTI Network of Venezuela, 05/2015, [url](#)

⁷⁵ Venezuelanalysis.com, 21/03/2017, [url](#)

space, and especially at school and educational level, which facilitates or produces dropouts, violence and discrimination that often leads to consider suicide.”⁷⁶

2.2. Gerechtelijke acties

2.2.1. Tegen seksuele en genderminderheden

Het EUAA-rapport van november 2023, het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en de jaarrapporten van AI, HRW en Freedom House maken voor het jaar 2022 geen melding van eventuele gerechtelijke acties tegen seksuele minderheden en transgenders omwille van hun seksuele geaardheid en/of omwille van hun genderidentiteit.⁷⁷

Het rapport van de Inter-American Commission on Human Rights (IACHR) over de mensenrechtensituatie in Venezuela in 2022, maakt evenmin melding van gerechtelijke acties tegen seksuele minderheden of transgenders omwille van hun seksuele geaardheid. Maar de organisatie verklaart wel bezorgd te zijn over het gebrek aan informatie over deze groep personen in Venezuela. Ze wijst er op dat er geen officiële data bestaan over mensenrechtenschendingen die gebeuren tegen deze groep.⁷⁸

Het Nederlandse algemeen ambtsbericht over Venezuela van juni 2020 meldt dat er geen aanwijzingen zijn dat er in Venezuela sprake is van onevenredige/discriminatoire bestraffing of oplegging van een straf van personen van de LGBT-gemeenschap bij een (strafrechtelijke) vervolging wegens een gemeenrechtelijk misdrijf.⁷⁹

Cedoca vroeg aan Quiteria Franco, algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, of ze weet had van rechtszaken waarin LGBT-personen een hardere straf kregen opgelegd omwille van hun seksuele geaardheid. De activiste antwoordde hier geen weet van te hebben:

“No, we have no knowledge of such situations in convictions. However, we do know from reports by other NGO’s that LGBT people in prison are separated from the rest of the prisoners, for protection. Reports say that they are submitted to forced labor by the leader of the prisoners. They are not given their medication for transition or for IHV. They are not allowed spouse visitation since same sex relationship are not recognized as legal.”⁸⁰

Op zondag 23 juli 2023 vindt een inval plaats in een privésauna voor homoseksuele/biseksuele mannen in de stad Valencia, staat Carabobo. Functionarissen van de Bolivariaanse Nationale Politie (BNP) arresteren 33 volwassen homoseksuele/biseksuele mannen, officieel wegens een klacht over geluidsoverlast. Volgens het politierapport worden tijdens de inval geen minderjarigen of drugs aangetroffen. Verschillende gedetineerden melden dat sommige politiefunctionarissen een betaling van 500 tot 1.000 dollar eisen om vrijgelaten te worden. Op maandag 24 juli 2023 verspreidt de politie, via de sociale netwerken van verschillende mediakanalen en journalisten, de persoonlijke gegevens van de gedetineerden, zoals hun gezichten, voor- en achternamen, identiteitskaarten, foto’s, mobiele telefoongegevens en maakt hen publiekelijk belachelijk omdat ze homoseksueel zijn. Van een van de gedetineerden wordt eveneens gemeld dat hij hiv-positief is. De detentie van deze 33 mannen duurt meer dan 48 uur en gedurende deze tijd mogen zij geen contact hebben met hun families en advocaten. Na drie dagen worden 30 mannen vrijgelaten op borg. De overige drie

⁷⁶ Derechos Digitales, 13/04/2021, p. 12, [url](#)

⁷⁷ EUAA, 11/2023, p.70, [url](#); USDOS, 03/2023, [url](#); Freedom House, 10/03/2023, [url](#); AI, 27/03/2023, [url](#); HRW, 01/2023, [url](#)

⁷⁸ IACHR, 1/04/2023, para. 158-160, [url](#)

⁷⁹ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 47, [url](#)

⁸⁰ Franco Q., algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, e-mail, 28/02/2022

personen, de eigenaar en twee werknemers van de sauna blijven aangehouden.⁸¹ Zij worden vervolgens op 3 augustus 2023 vrijgelaten.⁸² Op 14 augustus 2023 beslist de onderzoeksrechter de aanklachten tegen de 30 mannen te laten vallen wegens onvoldoende bewijs om hen van een misdaad te beschuldigen. Tegen de eigenaar en twee werknemers loopt een verder onderzoek en zij moeten zich elke 30 dagen melden bij de rechtbank.⁸³

Uit onderzoek van mensenrechtenorganisaties zoals Acción Solidaria en PROVEA blijkt dat de inval gebeurde zonder huiszoekingsbevel en dat er geen inbreuken tegen de wet werden vastgesteld. De organisaties bestempelen de arrestaties als arbitrair en benadrukken dat de politie, door het online verspreiden van de identiteit van de gearresteerden, het vermoeden van onschuld heeft geschonden. De verspreiding van de informatie dat een van de personen hiv-positief is, is tevens een schending van de Wet ter bevordering en bescherming van het recht op gelijkheid van mensen met hiv of aids en hun families van 30 december 2014.⁸⁴

Tijdens een hoorzitting voor het VN-Mensenrechtencomité op 10 oktober 2023 blijft procureur-generaal Tarek William Saab volhouden dat de arrestatie van de mannen niet gebaseerd is op hun seksuele geaardheid, maar volgde op een klacht over geluidsoverlast. Bij de inval bleek vervolgens dat de zaak niet over de nodige vergunningen beschikte. Eveneens volgens Saab loopt momenteel een onderzoek tegen de politieagenten die de foto's van de aanwezigen op sociale media plaatsten. Volgens verschillende organisaties die opkomen voor de rechten van de LGBT-bevolking werden de acties van de politie echter wel duidelijk ingegeven vanuit homofobie.⁸⁵

2.2.2. Tegen daders van geweld tegen seksuele en genderminderheden

Volgens vertrouwelijke bronnen geconsulteerd voor het Nederlandse algemeen ambtsbericht van juni 2020 kunnen seksuele minderheden en transgenders wel aangifte doen in het geval van discriminatie of andere misstanden tegen hen maar bestaat er geen systeem binnen de advocatuur of het Openbaar Ministerie om dergelijke aangiftes adequaat te behandelen. Het is per geval afhankelijk. Als je de juiste mensen kent of genoeg geld hebt om een goede advocaat te betalen is de kans groter dat je aangifte in behandeling genomen wordt. Verschillende bronnen in het algemeen ambtsbericht menen dat het vertrouwen in de Venezolaanse rechtsstaat is verdwenen en dat hierdoor personen uit deze gemeenschappen veelal geen aangifte doen van discriminatie of agressie tegen hen.⁸⁶

De ngo Unión Afirmativa de Venezuela verklaart in het rapport van de EUAA over Venezuela van augustus 2020, dat seksuele minderheden en transgenders klacht kunnen indienen voor discriminatie en geweld bij het Openbaar Ministerie, het Bureau van de Ombudsman of de politie maar dat dit in de praktijk zelden gebeurt. LGBT-personen hebben te maken met angst, schuld en schaamte en durven hierdoor vaak geen klacht indienen. Er zijn ook gevallen van spot en mishandeling door de autoriteiten. Vaak wordt hun klacht ook van de ene instantie naar de andere doorgestuurd zonder dat er uitspraak wordt gedaan. Dezelfde bron geeft aan dat in gevallen van klachten tegen een overheidsfunctionaris of een overheidsagentschap, deze klachten door de autoriteiten meestal worden uitgesteld totdat de verjaringstermijn afloopt.⁸⁷

Er zijn geen LGBT-specifieke protocollen om misdaden gerelateerd aan seksuele geaardheid en genderidentiteit te onderzoeken, aldus de ngo Fundación Reflejos de Venezuela. Instellingen

⁸¹ Acceso al la Justicia, 02/08/2023, [url](#)

⁸² Acceso al la Justicia, 03/08/2023, [url](#)

⁸³ País Plural, 30/08/2023, [url](#)

⁸⁴ Acceso al la Justicia, 03/08/2023, [url](#)

⁸⁵ OVV LGBTIQ+, 24/10/2023, [url](#)

⁸⁶ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 48, [url](#)

⁸⁷ EASO, 24/08/2020, p. 127, [url](#)

onderzoeken zelden gevallen van discriminatie of schending van de rechten van LGBT-personen omdat zij als een minderheid worden beschouwd, met meestal weinig economische of politieke invloed. Misdrijven tegen LGBT-personen worden, volgens de ngo AC Venezuela Igualitaria, door de autoriteiten opgetekend als misdaden van passie, afrekeningen of misdrijven door uitlokking.⁸⁸

Een groep activisten protesteert op 11 oktober 2021 voor het hoofdkantoor van het Openbaar Ministerie in Carabobo, Caracas, om gerechtigheid te eisen voor de in Venezuela geregistreerde haatmisdrijven tegen seksuele minderheden en transgenders. De activisten verwijten het Openbaar Ministerie voortdurend misdaden en haatmisdrijven tegen seksuele minderheden en transgenders te negeren en dit vanwege hun seksuele geaardheid en/of genderidentiteit. Ze eisen eveneens de oprichting van gespecialiseerde aanklagers in zaken van discriminatie en geweld tegen mensen uit deze gemeenschap.⁸⁹

Het mensenrechtenrapport van de IACHR voor Venezuela van maart 2021 verwelkomt de oprichting van het bureau van de speciale ombudsman voor seksuele minderheden eind 2020.⁹⁰ Het bureau heeft een nationale bevoegdheid voor het beschermen van seksuele minderheden. Het bureau is naar eigen zeggen bedoeld om de cultuur van discriminatie, uitsluiting en geweld tegen de LGBT-gemeenschap te bestrijden en academische vorming en training voor ambtenaren te bevorderen.⁹¹ Volgens de ngo Acción Ciudadana contra el Sida (ACCSI) is de oprichting van dit bureau louter symboolpolitiek waarbij de autoriteiten de indruk willen wekken de aanbevelingen zoals geformuleerd door de VN na te leven. Volgens ACCSI heeft dit bureau half 2021 nog geen strafrechtelijke maatregelen genomen inzake haatmisdrijven.⁹²

Op de vraag van Cedoca of het voor seksuele minderheden en transgenders mogelijk is om klacht in te dienen bij de politie, wat de eventuele obstakels hierbij zijn en of er gevolg wordt gegeven aan deze klachten antwoordt Quiteria Franco het volgende:

"No, on the contrary. Police and security forces are among the first perpetrators of violence against LGBT people due to their sexual orientation and gender identity or gender expression.

The main obstacle is stigma due to sexual orientation from public employees. Second, not having a Law that prohibits and establishes sanctions against discrimination. So if criminal offenses based on social orientation are not identified there are no ways to sanction and establish a punishment.

Is there any follow up on these complaints? Most of the time cases are unsolved. Impunity in the country is about 95% according to reports from several NGOs.

Are there statistics available on how authorities deal with these complaints? No, in Venezuela there are no public statistics since 2015. The Government does not make public any information about any issue.

Have there been recent convictions of perpetrators of violence against LGBTI- persons? In 2021, as I mentioned before in only two cases two people were convicted for murdering one trans woman."⁹³

Tamara Adrián geeft het volgende antwoord op dezelfde vraag:

"The situation concerning police and judiciary authorities has not changed. In the absence of official data, the NGO's had visibilized around 40 hate crimes during 2021. And only one or two of them had a proper investigation conducted to incriminate their authors. Activists had organized

⁸⁸ EASO, 24/08/2020, p. 128, [url](#)

⁸⁹ El Informador, 11/10/2021, [url](#)

⁹⁰ IACHR, 30/03/2021, [url](#)

⁹¹ Ultimas Noticias, 03/12/2020, [url](#)

⁹² TalCual, 13/07/2021, [url](#)

⁹³ Franco Q., algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, e-mail, 28/02/2022

protests at the offices of the General Attorney (Fiscal General) protesting for the lack of investigation of hate crimes. During the first 2 months of 2022, we have visibilized some 12 hate crimes, and none of them had been officially investigated. Impunity is the rule. In our knowledge no single case had been decided in the past years, punishing the authors of hate crimes or agressions.”⁹⁴

Volgens professor Javier Corrales, geïnterviewd door het Noorse Landinfo in 2020, verwachten LGBTI-personen geen hulp van de politie. In deze gevallen waarbij geweldszaken tegen de gemeenschap toch tot op de rechtbank eindigen, worden ze berecht als gewone misdaden.⁹⁵ Gewelddaden tegen de gemeenschap worden zelden grondig onderzocht. IACHR verklaart dat het onderzoek naar dergelijke misdaden weinig transparant gebeurt.⁹⁶

Op 26 oktober 2023 publiceert het Staatsblad de aanwerving van drie openbare aanklagers bij het Openbaar Ministerie, gespecialiseerd in het verdedigen van de rechten van de LGBTIQ+-gemeenschap, in de staat Bolívar en Miranda.⁹⁷ Cedoca vond, binnen het afgesproken tijdsbestek, geen verdere informatie over deze recent opgerichte functie en de effectiviteit hiervan.

2.3. Houding van de ordetroepen

In februari 2017 werd transgender Sam Seijas samen met zijn dochter fysiek en verbaal mishandeld om zijn genderidentiteit door politieagenten toen hij net bij het politiebureau was geweest om een klacht in te dienen.⁹⁸

In het onderzoek van Tamara Adrián van augustus 2019 geeft de overgrote meerderheid van de respondenten aan nooit klacht in te dienen bij de politie wegens discriminatie en verbale intimidatie. In het geval van transmannen verklaarde 100 % van de respondenten nooit klacht in te dienen bij de politie.⁹⁹

In maart 2022 bevestigt Adrián per e-mail aan Cedoca dat er geen cijfers bestaan over politiegeweld ten aanzien van seksuele minderheden maar dat slachtoffers in dergelijke situatie ook geen klacht durven indienen.

“There is no official reports concerning police violence against sexual minorities. The main cause is fear of the victims to denounce the abuses and violence. Because they might be subject to retaliation.”¹⁰⁰

Quiteria Franco verklaart hierover aan Cedoca dat er geen cijfers bestaan over misdrijven tegen leden van de LGBT-gemeenschap en ook niet over misdrijven gepleegd door de politie.

“There are no official reports of crimes against LGBTI people. In 2021, 21 LGBTI people were killed some of them from police officers in public places.”¹⁰¹

De internationale onderzoeksmissie van de Verenigde Naties (VN) verklaart in haar gedetailleerde onderzoeksrapport over Venezuela van 15 september 2020 dat er “redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de Venezolaanse autoriteiten en veiligheidstroepen sinds 2014 ernstige mensenrechtenschendingen hebben gepland en gepleegd, waarvan sommige - inclusief willekeurige

⁹⁴ Adrián T., LGBTI-activiste en de eerste transgender volksvertegenwoordiger verkozen in de door de oppositie gecontroleerde Nationale Vergadering tussen 2015-2020, e-mail, 07/03/2022

⁹⁵ Landinfo, 16/06/2021, p.3, [url](#)

⁹⁶ IACHR, 1/04/2023, , para. 159, [url](#)

⁹⁷ Acceso al la Justicia, 27/10/2023, [url](#)

⁹⁸ SDGLN, 08/02/2017, [url](#)

⁹⁹ Adrián T., 2020, p. 133, [url](#)

¹⁰⁰ Adrián T., LGBTI-activiste en de eerste transgender volksvertegenwoordiger verkozen in de door de oppositie gecontroleerde Nationale Vergadering tussen 2015-2020, e-mail, 07/03/2022

¹⁰¹ Franco Q, algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, e-mail, 28/02/2022

executies en het systematische gebruik van foltering - misdaden tegen de mensheid vormen".¹⁰² De missie onderzocht eveneens 45 gevallen van seksueel geweld. De 45 incidenten omvatten 89 specifieke daden van seksueel geweld. Bij veel van de incidenten waren meerdere slachtoffers betrokken. Van deze incidenten vonden er negen plaats in het kader van demonstraties, 34 vonden plaats tijdens verhoor of detentie van beoogde dissidenten of tegenstanders en twee vonden plaats tijdens veiligheidsoperaties. Zo'n 74 % van de incidenten betrof seksueel geweld tegen mannen en 30% betrof seksueel geweld tegen vrouwen. De gevallen die door de missie zijn onderzocht en geverifieerd, zijn consistent met bredere rapportagetrends over seksueel- en gendergerelateerd geweld in Venezuela van 2014 tot 2019, aldus de missie. Revictimisatie (waarbij personen opnieuw slachtoffer worden van geweld) door openbare en gerechtelijke functionarissen, gebrek aan steun voor slachtoffers, gebrek aan vertrouwen in ordediensten en angst voor represailles, vaak als gevolg van expliciete en impliciete bedreigingen, zijn volgens de onderzoekers bovendien factoren die bijdragen aan ernstige onderrapportage. Uit onderzoeksmissies blijkt dat het gebruik van seksueel geweld als repressieve techniek tijdens arrestatie en detentie alomtegenwoordig is. Zo dreigden leden van de GNB (*Guardia Nacional Bolivariana*, Nationale Garde) en de PNB (*Policía Nacional Bolivariana*, Nationale Politie) met het verkrachten van zowel mannelijke als vrouwelijke arrestanten, waaronder ook leden van de LGBT-bevolking. Bijvoorbeeld, een in 2014 gearresteerde getuige verklaarde aan de onderzoeksmissie dat GNB-functionarissen een transvrouw tijdens een demonstratie vasthielden en haar dreigden te verkrachten.¹⁰³ De onderzoeksmissie documenteerde verschillende gevallen waarin functionarissen van alle ordediensten homofobe en seksistische beledigingen gebruikten tegen zowel mannelijke als vrouwelijke individuen. Dit gebeurde zowel in de context van arrestaties, als bij huiszoekingen en ondervragingen. Vaak wordt er gedreigd met verkrachting. Personen behorende tot de seksuele minderheden en transgenders die met de onderzoekers spraken, verklaarden dat extra belemmeringen hen ervan weerhielden om klacht in te dienen tegen de ordediensten. Een lid van de LGBT-gemeenschap verklaarde:

"In Venezuela, we are afraid to make formal complaints. This fear is even stronger when you are homosexual. You will not go to a prosecutor's office and tell them you were tortured for being homosexual. That process signifies revictimization. You know they will make fun of you. As a lesbian woman, as a gay man, even more so if you are transgender."¹⁰⁴

Ook in haar opvolgingsrapport van september 2023 stelt de VN-missie over verschillende aanwijzingen te beschikken dat seksueel en gender gerelateerd geweld gebruikt wordt als een vorm van foltering en vernedering tegen vermeende opposanten in gevangenschap.¹⁰⁵

Fundación Reflejos de Venezuela verklaart aan de onderzoeker van het EUAA-rapport dat zij soms voorzien in bewustmakingstraining voor lokale politieagenten maar dat de training verloren gaat omdat de agenten constant roteren.¹⁰⁶

3. Sociaal klimaat

3.1. Maatschappelijke houding

3.1.1. Sociale voorstellingen van seksuele en genderminderheden

De onderzoeksmissie van de VN beschrijft de Venezolaanse maatschappij als volgt in haar rapport van 15 september 2020:

¹⁰² UNHRC, 15/09/2020, [url](#)

¹⁰³ UNHRC, 15/09/2020, p. 379, [url](#),

¹⁰⁴ UNHRC, 15/09/2020, p. 381, [url](#)

¹⁰⁵ UNHRC, 18/09/2023, p.10, [url](#)

¹⁰⁶ EASO, 24/08/2020, p. 127, [url](#)

“Patriarchal roles and stereotypes emphasize the ideal woman as a mother figure within the domestic sphere, and sexualize young women outside this role. Stereotypes also apply to men through the continued prevalence of *machismo*, which demands an exaggerated masculinity rooted in a man’s role to defend his family, and, by extension, his homeland. *Machista* stereotypes weaponize homophobia and misogyny to discredit male opponents by insinuating their homosexuality or femininity, both of which connote weakness and defenselessness. These gender roles and stereotypes are reinforced during the perpetration of violence.”¹⁰⁷

In een opiniestuk in de krant El Diario van mei 2020 wijst een Venezolaanse homoseksueel op het feit dat het woord *marico* (*fagot*) dermate is ingeburgerd dat er niet meer wordt bij stilgestaan hoe kwetsend het is. Hij verwijst hierbij naar het feit dat homofobie cultureel aanvaard en genormaliseerd is in Venezuela. Bijvoorbeeld, wanneer een vriend te laat komt, zal men bijvoorbeeld zeggen “die *marico* is altijd laat” of “wees niet zo een *marico*”, “dat is echt *marico*”.¹⁰⁸

Verschillende bronnen maken melding van gevallen waarbij seksuele minderheden en transgenders worden nageroepen of belaagd omwille van hun seksuele oriëntatie door personen uit hun buurt.¹⁰⁹

De Venezolaanse ngo Caleidoscopio Humano wijst erop dat LGBTIQ+-personages in series en films in Venezuela geen serieuze rollen krijgen behalve deze waarbij ze dienen voor entertainment van het publiek en stereotypes bevestigd worden. Een scène in de telenovelle *Eneamiga* waarbij twee mannen flirten, werd verwijderd na teveel negatieve reacties op sociale media. Streamingplatforms vertonen wel series en films waarin LGBTIQ+-personages voorkomen maar door de lage internetsnelheid en hoge kost zijn ze amper toegankelijk voor de Venezolanen.¹¹⁰

Gezagsdragers of mensen met leidinggevende publieke functies laten zich ook geregeld negatief uit ten aanzien van de LGBT-gemeenschap op sociale media. Zo veroordeelde de IACHR meermaals de voorzitter van de universiteit van Carabobo voor het plaatsen van denigrerende opmerkingen ten aanzien van seksuele minderheden op zijn sociale netwerken.¹¹¹

3.1.2. Geweld tegen seksuele en genderminderheden

Venezuela is in het algemeen een van de meest gewelddadige landen binnen Latijns-Amerika. Venezuela kent in 2022 een moordcijfer van 40,4 gewelddadige overlijdens per 100.000 inwoners. Een groot aandeel van deze gewelddadige overlijdens is te wijten aan moorden en het gebruik van buitensporig geweld door de diverse ordediensten.¹¹²

Er zijn weinig betrouwbare cijfers over geweld ten aanzien van seksuele minderheden in Venezuela te vinden. De autoriteiten hebben geen betrouwbare statistieken. Men moet zich beroepen op berichten in de media maar ook hier wordt dergelijke informatie niet altijd vermeld. Bovendien wenst de familie ook niet altijd openbaar te maken dat het misdrijf te maken heeft met de seksuele geaardheid van het slachtoffer, vaak uit schaamte.¹¹³ Volgens bronnen geraadpleegd voor het EUAA-rapport van augustus 2020 zijn de kwetsbaarste bevolkingsgroepen voor geweld transpersonen, interseks-personen en gefeminiseerde homo's.¹¹⁴ Volgens Fundación Reflejos de Venezuela lopen lesbiennes ook het risico op verkrachtingen “om hen te straffen”.¹¹⁵

¹⁰⁷ UNHRC, 15/09/2020, p. 370, [url](#)

¹⁰⁸ El Diario, 02/05/2020, [url](#)

¹⁰⁹ VOA, 04/02/2019, [url](#)

¹¹⁰ Caleidoscopio Humano, 24/08/2023, [url](#)

¹¹¹ TalCual, 04/10/2023, [url](#)

¹¹² InSight Crime, 08/02/2023, [url](#)

¹¹³ EASO, 24/08/2020, p. 125, [url](#)

¹¹⁴ EASO, 24/08/2020, p. 125, [url](#)

¹¹⁵ EASO, 24/08/2020, p. 125, [url](#)

Bronnen aangehaald in het EUAA-rapport van november 2023 wijzen eveneens op het gebrek aan officiële statistieken over geweld en discriminatie tegen de gemeenschap.¹¹⁶ De IACHR beschrijft de situatie in haar rapport van april 2023 als volgt:

“LGBTI people continue to be exposed to situations of violence. This is due, among other things, to the Venezuelan context, which is characterized by discrimination based on real or perceived sexual orientation and gender identity, the lack of official figures on the particular needs of these people, as well as legislation that does not promote their rights on equal terms.”¹¹⁷

Er zijn veertien meldingen van haatmisdrijven bij de Hoge Commissaris voor de mensenrechten van de VN (United Nations High Commissioner for Human Rights, OHCHR) tussen mei 2021 en april 2022.¹¹⁸ De maatschappelijke organisatie, het Observatorio Venezolano de Violencias LGBTIQ+ (OVV LGBTIQ+) meldt voor 2022 97 gevallen van geweld en discriminatie; 72 tegen individuen en 25 zaken tegen maatschappelijke organisaties. Volgens dezelfde bron deden 40 van de 97 gevallen zich voor in het hoofdstedelijk district. Hetzelfde rapport registreert 11 moorden op mensen uit de gemeenschap.¹¹⁹ In de eerste zes maanden van 2023 zijn er 154 gevallen van geweld en discriminatie opgenomen door dezelfde bron. In de maand juni 2023, wanneer op verschillende plaatsen gayprides plaatsvinden, vinden de meeste meldingen plaats. Uit de gedocumenteerde cijfers blijkt dat het in 73 gevallen om discriminerende incidenten gaat, in 65 gevallen om haatzaaiende uitlatingen en in 11 gevallen om vooroordelen. Ook zijn er 3 gevallen van zelfmoord en 2 gevallen van extreem geweld.¹²⁰

Bronnen aangehaald in het Nederlandse algemeen ambtsbericht maken melding van geweldsincidenten tegen seksuele minderheden en transgenders in Venezuela. Vooral transgenders zijn doelwit van dergelijk geweld.¹²¹ Alberto Nieves van de ngo Acción Ciudadana contra el Sida verklaart dat het gebruik van denigrerende opmerkingen over seksuele geaardheid waarmee hoge overheidsfunctionarissen politieke tegenstanders in diskrediet proberen te brengen heeft bijgedragen aan het klimaat waarin dit gebeurt.¹²²

Uit het onderzoek van Adrián van augustus 2019 blijkt dat geweld een ernstig probleem is, vooral in school- en familiale context. Maar ook op de straat. Het laat zien dat er verschillen zijn afhankelijk van de seksuele oriëntatie en de genderidentiteit. Zo worden transvrouwen (38 %), homomannen (22 %) en transmannen (21 %) het vaakst geconfronteerd met geweld, tegenover 4 % van de lesbische vrouwen.¹²³

Cedoca stelt in februari 2022 de vraag aan Quiteria Franco of zij een stijging bemerkt in het aantal gevallen van agressie tegen seksuele minderheden sinds de coronapandemie. Quiteria antwoordt dat dit volgens haar zeker het geval is en dat in 2021 minstens 21 personen uit de LGBT-gemeenschap vermoord werden. Als een van de redenen van het toegenomen geweld haalt ze aan dat steeds meer jongeren zich publiekelijk willen tonen als behorende tot de LGBT-gemeenschap:

“Yes, Cases of hate crimes have increased. In 2021, at least 21 LGBT people were murdered according to publications in local newspapers and via friends or family of the victims. Only in two cases the killer/aggressor was convicted, one of them was a policeman who turned himself in to the authorities. Additionally, since restrictions due to covid were lifted in November 2021, cases of discrimination in public places such as parks and restaurants have also increased. I believe this happens because there are changes in society, especially in young people who want to live

¹¹⁶ EUAA, 11/2023, p.70, [url](#)

¹¹⁷ IACHR, 1/04/2023, , para. 158, [url](#)

¹¹⁸ EUAA, 11/2023, p.70, [url](#)

¹¹⁹ OVV LGBTIQ+, 24/04/2023, pp. 13-14, 23-24, [url](#)

¹²⁰ OVV LGBTIQ+, 23/11/2023, [url](#)

¹²¹ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

¹²² Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

¹²³ Adrián T., 2020, p. 133, [url](#)

a normal life out in the open and society is still reluctant to accepting these changes. Also, because no legal recognition of LGBT rights have been done so the underlying message is that same sex couples are not accepted, so gay people are not accepted.”¹²⁴

In juni 2021 werden drie personen uit de LGBT-gemeenschap in Caracas vermoord. Naar aanleiding hiervan riep de IACHR de regering van Nicolás Maduro op deze zaken met de nodige zorgvuldigheid te onderzoeken. Mensenrechtenverdedigers demonstreerden eveneens in augustus 2021 voor het Openbaar Ministerie, in Caracas, om te eisen dat er een onderzoek naar de moorden zou worden geopend.¹²⁵

Volgens de organisatie Transrespect werden tussen 2008 en september 2023 134 transpersonen vermoord in Venezuela.¹²⁶ De organisatie meldt in haar jaarlijkse update van november 2023 dat wereldwijd 321 moorden geregistreerd worden op trans- en genderdiverse personen tussen 1 oktober 2022 en 30 September 2023. Het jaar voordien ging het wereldwijd om 327 moorden. Het merendeel van de moorden (74 %) vindt plaats in Latijns-Amerika, waarbij Brazilië op de eerste plaats komt. Voor Venezuela worden tussen 1 oktober 2022 en 30 September 2023 drie moorden geregistreerd door de organisatie.¹²⁷

Half november 2023 meldt het OVV LGBTIQ+ de moord op twee transvrouwen, in Caracas en in Aragua. Eerder het jaar bericht de ngo eveneens over de moorden op een transvrouw in Delta Amacuro en in Zulia.¹²⁸

3.1.4. Mensenrechtenschendingen

2.1.3.1. Discriminatie

Volgens Yendri Velásquez van het Venezolaanse Observatorium voor Geweld tegen LGBTIQ+-personen in Venezuela, hebben mensen uit deze gemeenschap te lijden onder talloze vormen van discriminatie en geweld, van de gezinssfeer tot de openbare ruimte.¹²⁹ Dezelfde organisatie registreert tussen januari en juni 2023, 154 gevallen van discriminatie en geweld tegen de gemeenschap.¹³⁰

In oktober 2022 bracht de Venezolaanse ngo Unión Afirmativa een rapport uit over de situatie van de LGBTI-gemeenschap in Venezuela op basis van een aantal interviews met personen uit de gemeenschap, verspreid over zeventien staten. Van de geïnterviewde personen uit de LGBTI-gemeenschap verklaarde 77 % reeds geconfronteerd te zijn met discriminatie omwille van hun geaardheid: 97 % van de homomannen, 95 % van de biseksuele vrouwen, 90 % niet-binaire personen, 86 % van de transmannen, 83 % van de lesbiennes; 43 % van de biseksuele mannen en 42 % van de transvrouwen.¹³¹

Het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken voor 2022 vermeldt dat lokale politie en particuliere veiligheidstroepen soms leden van de LGBT-gemeenschap de toegang tot winkelcentra, openbare parken en recreatiegebieden ontzeggen.¹³²

Het onderzoek van Tamara Adrián naar de socio-economische levensomstandigheden van de Venezolaanse LGBT-bevolking in Venezuela en in het buitenland van augustus 2019, geeft aan dat

¹²⁴ Franco Q., algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, e-mail, 28/02/2022

¹²⁵ TalCual, 12/08/2021, [url](#)

¹²⁶ Transrespect.org, 13/11/2023, [url](#)

¹²⁷ Transrespect.org, 13/11/2023, [url](#)

¹²⁸ OVV LGBTIQ+, 20/11/2023, [url](#); TalCual, 15/11/2023, [url](#)

¹²⁹ IPS, 30/03/2023, [url](#)

¹³⁰ OVV LGBTIQ+, 23/11/2023, [url](#)

¹³¹ Unión Afirmativa, 10/2022, p.20, [url](#)

¹³² USDOS, 03/2023, [url](#)

de discriminatie van deze gemeenschap grotendeels te wijten is aan het ontbreken van een overheidsbeleid dat gelijkheid bevordert en discriminatie en geweld bestrijdt. In het onderzoek van Adrián geven 72 % van de homomannen, 68 % van de lesbische vrouwen, 55 % van de biseksuelen, 75 % van de transvrouwen en 93 % van de transmannen aan, te maken te hebben discriminatie en verbale intimidatie.¹³³

Tamara Adrián verklaart per e-mail aan Cedoca, op de vraag of er indicaties zijn dat geweld/discriminatie is toegenomen sinds de COVID-19-pandemie, dat discriminatie ten aanzien van transgenders lijkt toegenomen. Vooral op het gebied van toegang tot de gezondheidszorg:

“There is no data available. It is our perception (feeded by comments in the social media and direct information) that some forms of discrimination, particularly against trans people, had increased noticeably during the pandemics, particularly with regard to medical treatment of Covid, and lack of income of trans women conducting sexual work, because of the confinement. We also have information about the lesser number of trans people engaged in sexual work, mostly because they've fled the country due to the economic crisis.”¹³⁴

Freedom House stelt in haar rapport van 2023 dat:

“Although discrimination based on sexual orientation is prohibited in employment and some other areas, LGBT+ Venezuelans face widespread intolerance and violence.”¹³⁵

Amnesty International schrijft in haar rapport over 2022 dat:

“LGBTI people continued to face discrimination. Several organizations called on the authorities to include the right to non-discrimination for LGBTI people in the legal framework. At the end of the year, they were still waiting for any progress to be made regarding LGBTI rights.”¹³⁶

In maart 2020 wijst de organisatie Diversxs, welke opkomt voor de rechten van de LGBT-gemeenschap in Latijns-Amerika, op het feit dat transpersonen ernstige hinder ondervinden bij het uitoefenen van hun rechten die beschermd zijn door de Venezolaanse Grondwet. Dit, doordat transpersonen hun geslacht niet wettelijk kunnen wijzigen op hun identiteitskaart en het feit dat tot op heden geen enkele transpersoon erin geslaagd is zijn/haar naam te laten wijzigen. Het wettelijke gebrek aan erkenning van hun identiteit heeft gevolgen voor hun recht op gezondheid, toegang tot justitie, het recht om te werken en het recht op onderwijs.¹³⁷

2.1.3.2. Recht op voedselpakketten

Reeds verschillende jaren kampt Venezuela met een zeer ernstige politieke en economische crisis (zie 1.1. Algemene situatie van het land). Volgens Tamara Adrián wordt deze crisis harder gevoeld door de leden van de LGBT-gemeenschap omwille van het feit dat zij reeds een kwetsbare groep vormden in de maatschappij voor de crisis. Door de huidige chaos in het land worden de rechten van deze gemeenschap nog meer naar de bodem geduwd, aldus Adrián.¹³⁸

Volgens Quiteria Franco hebben koppels die bestaan uit twee personen van hetzelfde geslacht geen recht op de gezinsvoedselpakketten in het kader van het CLAP-programma¹³⁹, omdat zij niet als gezinnen worden beschouwd. Ook transgenders ondervinden problemen met hun toegang tot de voedselpakketten omdat zij geen identiteitsdocumenten hebben waarop hun gender wordt erkend. Supermarkten worden gedwongen biometrische leesmachines te installeren, zodat elke koper kan

¹³³ Adrián T., 2020, [url](#)

¹³⁴ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

¹³⁵ Freedom House, 10/03/2023, [url](#)

¹³⁶ AI, 27/03/2023, [url](#)

¹³⁷ Diversxs, 31/03/2020, [url](#)

¹³⁸ VOA, 04/02/2019, [url](#)

¹³⁹ *Comité Local de Abastecimiento y Producción* (CLAP) zijn comités voor voedselverspreiding die voedselpakketten met basisvoedsel van de overheid distribueren.

worden geïdentificeerd en men kon nagaan hoeveel producten ze hadden gekocht om hamsteren te vermijden. Dit systeem treft transgenders, vanwege de incongruentie tussen hun genderidentiteit en de juridische identiteit vermeld op hun identiteitsdocument, aldus Franco.¹⁴⁰

Het rapport van Derechos Digitales van april 2021 stelt eveneens dat leden van de LGBT-gemeenschap risico lopen te worden gediscrimineerd bij de distributie van de CLAP-voedseldozen. Het zijn immers de lokale gemeenschapsraden die verantwoordelijk zijn voor de verkoop en verdeling van deze voedseldozen. Hierdoor bevinden homoseksuele koppels en transgenders zich in een precare situatie omdat het afhangt van de leden van deze lokale gemeenschapsraden of ze al dan niet in aanmerking komen.¹⁴¹

Ook uit het onderzoek van Adrián van augustus 2019 blijkt dat koppels van hetzelfde geslacht alsook transpersonen de voedseldozen van de overheid vaak niet kunnen ontvangen omwille van hun geaardheid.¹⁴² Adrián bevestigt dit in maart 2022 opnieuw aan Cedoca wanneer per e-mail werd gevraagd naar de toegang tot deze voedseldozen:

“Evidence show that: 1) Same-sex families are excluded from access to subsidized food arguing that they are not legally a family; and 2) Trans persons are often excluded because the lack of a legal identity matching their gender identity.”¹⁴³

2.1.3.3. Recht op werk

Bronnen gecontacteerd in het kader van het EUAA-rapport over Venezuela van augustus 2020 geven aan dat het voorkomen van discriminatie op het werk, afhangt van de fysieke verschijning van de LGBT-persoon. AC Venezuela Igualitaria verklaart aan de onderzoeker van EUAA dat “als de persoon een mannelijke homo of gefeminiseerde lesbienne is, de kans groot is dat de persoon geen problemen zal ondervinden bij het vinden van werk. Als de werkgever of collega's erachter komen maar de persoon “gedraagt zich” zou de persoon evenmin problemen ondervinden”.¹⁴⁴ Unión Afirmativa de Venezuela verklaart eveneens aan de EUAA-onderzoeker dat voor er lesbische vrouwen en homomannen, wiens mannelijkheid of vrouwelijkheid niet zichtbaar is, geen probleem is. Het probleem stelt zich wanneer die mannelijkheid bij lesbiennes en vrouwelijkheid bij homo's zichtbaar wordt. Op dat moment ontstaat afwijzing. Afwijzing komt op de werkvloer tot uiting door het maken van grappen, opmerkingen en het niet krijgen van taken”.¹⁴⁵ LGBT-persoon wiens fysieke verschijning anders is dan hun biologische geslacht, vinden meestal informeel, laagbetaald werk als straatverkopers, veiligheidsagenten, in callcenters of in schoonheidssalons.¹⁴⁶ Werkloosheid dwingt ook veel transvrouwen in de prostitutie.¹⁴⁷ Uit het onderzoek van Adrián blijkt ook dat de discriminatie en verbale agressie op het werk dubbel zo veel voorkomt ten aanzien van transvrouwen (57 %, 67 %) en transmannen (57 %, 50 %) ten opzichte van homomannen en lesbiennes.¹⁴⁸

2.1.3.4. Recht op gezondheidszorg

Bronnen gecontacteerd in het EUAA-rapport van augustus 2020 stellen dat discriminatie van transgenders in het ziekenhuis kan voorkomen. Ze krijgen niet de juiste behandeling of worden

¹⁴⁰ Voice of America, 04/02/2019, [url](#)

¹⁴¹ Derechos Digitales, 13/04/2021, [url](#)

¹⁴² Adrián T., 2020, [url](#)

¹⁴³ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

¹⁴⁴ EASO, 24/08/2020, [url](#)

¹⁴⁵ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

¹⁴⁶ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

¹⁴⁷ Caracas Chronicles, 30/06/2019, [url](#)

¹⁴⁸ Adrián T., 2020, [url](#)

doorgestuurd van het ene ziekenhuis naar het andere.¹⁴⁹ Sinds de COVID-19-pandemie is deze vorm van discriminatie volgens Tamara Adrián nog toegenomen.¹⁵⁰

Voor de LGBTIQ+-gemeenschap is gezondheidszorg een kritieke kwestie omdat deze plaatsvindt te midden van een complexe humanitaire noodsituatie die onder meer heeft geleid tot de ineenstorting van de gezondheidszorg. De meeste ziekenhuizen lijden hierdoor onder infrastructurele en onderhoudsproblemen, gebrek aan uitrusting en voorraden, en de emigratie van gezondheidswerkers.¹⁵¹ Tamara Adrián getuigt aan IPS, in maart 2023, over belemmeringen voor de toegang tot zowel publieke als private gezondheidscentra voor trans- en intersekse-personen, en voor het verkrijgen van aangepaste zorg. Een bijkomend probleem is dat hormonen in Venezuela al sinds 2013 niet meer verkrijgbaar zijn. Bovendien nemen gebruikers hun toevlucht tot onofficiële import waardoor ze zichzelf blootstellen aan aanzienlijke gezondheidsrisico's.¹⁵²

De gemeenschap wordt eveneens zwaar getroffen door de aidsepidemie. Antiretrovirale medicijnen waren jarenlang verkrijgbaar, maar vanaf 2012 ondervond de aanvoer steeds meer hindernissen.¹⁵³

Volgens onderzoek van Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+) en ACCSI welke zich inzet voor de belangen van personen besmet met hiv, kende Venezuela tussen januari 2020 en juli 2020 een tekort van 64 % in de beschikbaarheid van antiretrovirale geneesmiddelen. Er bestaan geen officiële cijfers van het aantal personen die lijden aan hiv/aids in Venezuela maar het recente rapport van ACCSI schat hun aantal op ongeveer 110.000 personen. Iets meer dan 40.000 onder hen hebben in deze periode hun medicatie kunnen ontvangen, vooral dankzij internationale samenwerking en donaties.¹⁵⁴

Tamara Adrián wijst in maart 2022 eveneens per e-mail aan Cedoca op de ernstige tekorten die er bestaan met betrekking tot de beschikbaarheid van antiretrovirale geneesmiddelen. Naast de tekorten is er maar één soort medicijncocktail beschikbaar die niet voor iedereen werkt, aldus Adrián.

"During several years the absence of antiretrovirals was almost absolute. In 2018 the Government -pressured by the civil society- entered into an agreement with the Global Fund, for an emergency loan providing antiretrovirals and some Liza tests. During the pandemics, NGO's showed that distribution was irregular and that some antiretrovirals were expired or preserved without complying with the appropriate preservation measures. There is only one cocktail available. Persons with resistance to the cocktail do not have other options except to emigrate or try to get an alternative formulae from humanitarian help from abroad. Besides, in some States the distribution was very irregular, and NGO's often denounced the absence of antiretrovirals available.

The original agreement was for a duration of 3 years and expired in December 2021. It has been difficult to reach the agreement for extension, because of the request of PAHO to supervise and conduct distribution together with the civil society, and the negative of the Government to accept this "unacceptable interference".¹⁵⁵

Het uitbreken van de coronacrisis heeft een ernstige invloed op de situatie van personen besmet met hiv en hun toegang tot medicatie. Deze situatie geldt niet enkel voor personen uit de LGBT-gemeenschap maar voor alle personen die lijden aan hiv/aids. Uit het rapport van RVG+ en ACCSI blijkt dat deze personen in 2020 nog minder toegang tot hun noodzakelijke medicatie hadden

¹⁴⁹ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

¹⁵⁰ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

¹⁵¹ IPS, 30/03/2023, [url](#)

¹⁵² IPS, 30/03/2023, [url](#)

¹⁵³ IPS, 30/03/2023, [url](#)

¹⁵⁴ Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+), Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), 27/08/2020, [url](#)

¹⁵⁵ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

omwille van de ernstige mobiliteitsbeperkingen die werden opgelegd door de autoriteiten ter bestrijding van Covid-19. Bovendien hadden deze personen als gevolg van de ineenstorting van het gezondheidssysteem vaak geen toegang tot de ziekenhuizen. De ziekenhuizen gaven prioriteit aan het bieden van zorg aan personen die lijden aan Covid-19 en stuurden personen besmet met hiv terug naar huis, omwille van het ontbreken van bedden, apparatuur, voorraden en personeel.¹⁵⁶

Dr Luis Madrid, chirurg en psychiater in Venezuela gespecialiseerd in de gezondheid van transgenders, verklaart dat het sinds 2018 onmogelijk is geworden in Venezuela om een geneesmiddel voor de hormoonvervangende behandeling te vinden.¹⁵⁷ Volgens dokter Madrid is de helft van de transgendergemeenschap vatbaar voor zelfmoord. Venezuela is bijna 30 jaar terug in de tijd gegaan. Mensen die hun hormoonvervangende behandeling onderbreken, isoleren zichzelf meestal. Hun lichamen veranderen dus ze willen niet in het openbaar gezien worden. Ze stoppen met hun werk, praten niet meer met vrienden en proberen zichzelf en hun lichaam te verbergen, aldus Madrid. Ook het tekort aan antiretrovirale middelen heeft een grote impact op deze transpersonen die hiv-positief zijn. De centra, getraind in transgender gezondheidsproblemen, zijn gesloten of zijn gedwongen hun diensten te dollariseren, waardoor het te duur wordt voor 95 % van de transgemeenschap. "Destijds hadden we solide netwerken om gezondheidskwesties voor de transgemeenschap te promoten. Deze netwerken zijn nu allemaal verloren. Transgenders leven in een harde context vol wreedheid, afwijzing en twijfel", aldus dokter Madrid die reeds twintig jaar werkt in Venezuela met de transgemeenschap.¹⁵⁸

Anno 2023 vinden er opnieuw regelmatig leveringen plaats, hoewel meestal met slechts één van de verschillende soorten behandelingen, voorgeschreven door de Pan American Health Organization, terwijl niet iedereen dezelfde behandeling kan ondergaan, aldus Natasha Saturno, van de ngo Acción Solidaria, in maart 2023.¹⁵⁹

Het USDOS-rapport van maart 2023 maakt eveneens melding van discriminatie ten aanzien van personen die lijden aan hiv/aids, ook indien deze niet behoren tot de LGBT-gemeenschap. Hoewel de wet voorziet in gelijke rechten van mensen met hiv/aids en hun families, getuigen activisten dat er sprake is van discriminatie tegen dergelijke personen. De ngo ACCSI meldt voor 2022 dat er sprake is van voortdurende discriminatie in openbare ziekenhuizen, weigering van medische hulp aan personen met hiv en mishandeling van zwangere vrouwen met hiv op het moment van de bevalling.¹⁶⁰

3.2. Zichtbaarheid

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het USDOS zijn er in 2022 geen belemmeringen wat betreft de vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging of het houden van demonstraties of marsen.¹⁶¹

Ook de informatie in het EUAA-rapport van november 2023 geeft aan dat er geen belemmeringen worden vastgesteld wat betreft de zichtbaarheid en vrijheid van meningsuiting en vereniging voor de LGBTI-bevolking.

¹⁵⁶ Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+) Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), 27/08/2020, [url](#)

¹⁵⁷ Caracas Chronicles, 30/06/2019, [url](#)

¹⁵⁸ Caracas Chronicles, 30/06/2019, [url](#)

¹⁵⁹ IPS, 30/03/2023, [url](#)

¹⁶⁰ USDOS, 03/2023, [url](#)

¹⁶¹ USDOS, 03/2023, [url](#)

3.2.1. Vrije meningsuiting

In 2000 is in Caracas voor het eerst een kleine gaypride-mars gehouden. Sindsdien vindt deze mars jaarlijks plaats. In 2008 trekt de gaypride-mars in Caracas 40.000 deelnemers aan. In 2017 vindt een ander evenement plaats in Caracas: de Expo por la Diversidad Sexual Caracas 2017. Dit is een jaarlijks terugkerend evenement dat in 2013 voor het eerst is gehouden.¹⁶²

In juni 2023 vinden verschillende gaypride-marsen plaats, niet alleen in Caracas, maar ook in andere staten zoals Bolívar, Zulia, Lara, Carabobo, Táchira. In totaal stonden veertien marsen gepland.¹⁶³

Ook de VN stelt in haar mensenrechtenrapport van juni 2022 dat verschillende demonstraties plaatsvonden in 2022 ten voordele van de rechten van de LGBT-gemeenschap, zoals de eis voor het huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht.¹⁶⁴

3.2.2. Ontmoetingsplaatsen

In Caracas zijn er bars, cafés, dansclubs en sauna's die zich exclusief richten op LGBT-bezoekers.¹⁶⁵ De crisissituatie (zie 3.1. Algemene situatie van het land) heeft het uitgaansleven in Venezuela wel veranderd. Veel mensen vinden 's avonds hun huis verlaten te gevaarlijk of kunnen zich het uitgaan eenvoudigweg niet permitteren.¹⁶⁶

Fundación Reflejos de Venezuela geeft aan dat er in Caracas geen speciale wijken zijn maar wel verschillende bars. Unión Afirmativa de Venezuela geeft aan dat LGBT-personen open zijn over hun geaardheid maar enkel in zeer specifieke ruimtes zoals schoonheidssalons en bij de viering van LGBT speciale evenementen. Elk jaar wordt er ook een Pride-parade georganiseerd door regeringsgezinde LGBT-organisaties maar de andere LGBT-organisaties wonen dit evenement eveneens bij.¹⁶⁷

Naar aanleiding van de arrestatie van 33 personen in de privésauna in Carabobo bezoekt de krant TalCual in augustus 2023 de populairste nachtclub van de LGBT-gemeenschap in Caracas, de Fragata VIP. Dit om na te gaan of deze club nu minder bezoekers ontvangt sinds de politie-inval in de privésauna. De journalisten beschrijven in hun reportage een bruisend nachtleven in de club en hun observaties alsook interviews met aanwezigen geven aan dat de club normaal functioneert en evenveel bezoekers trekt als voorheen.¹⁶⁸

3.2.3. Verenigingsleven

Zoals reeds eerder aangehaald treft de economische en politieke crisis van Venezuela de LGBT-gemeenschap hard. De rechten en belangen van de gemeenschap hebben onder de economische en politieke situatie te lijden en hebben geen prioriteit, aldus Tamara Adrián.¹⁶⁹ De financiering van veel ngo's die opkomen voor de rechten van de LGBT-gemeenschap is verminderd of helemaal stopgezet.¹⁷⁰ Volgens een vertrouwelijke bron aangehaald in het Nederlandse algemeen ambtsbericht waren er in 2014 ongeveer veertig organisaties die zich inzetten voor de belangen van de LGBT-gemeenschap. Begin 2020 is dit aantal gereduceerd tot zes, aldus de bron. In de

¹⁶² AC Venezuela Igualitaria, 2017, [url](#)

¹⁶³ Nomasdiscriminacion, 26/06/2023, [url](#)

¹⁶⁴ UNHRC, 23/06/2022 [url](#)

¹⁶⁵ Redford, Brian, 2017; Cruisinggays.com, s.d., [url](#)

¹⁶⁶ Citylab, 13/07/2016, [url](#)

¹⁶⁷ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹⁶⁸ TalCual, 11/08/2023, [url](#)

¹⁶⁹ VOA, 04/02/2019, [url](#)

¹⁷⁰ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 50, [url](#)

academische wereld worden studentenverenigingen die opkomen voor de rechten van de LGBT-gemeenschap niet erkend door de autoriteiten waardoor velen niet langer meer bestaan.¹⁷¹

De ngo's die in 2020 nog bestaan zijn onder andere de ACCSI, Divas de Venezuela, Diversidad e igualdad a través de las leyes (Diverlex), Fundación Reflejos de Venezuela en Unión Afirmativa. Allen hebben als doelstelling om de situatie van de LGBT-gemeenschap te monitoren en daar waar naar verluidt misstanden zijn deze aan de kaak te stellen. Ook zijn sommige ngo's actief op het gebied van onder andere educatie ter preventie van seksueel overdraagbare ziektes.¹⁷²

Ook de bronnen geconsulteerd voor het EUAA-rapport van augustus 2020 wijzen erop dat een groot deel van de organisaties die opkomen voor deze gemeenschap zijn verdwenen als gevolg van de economische en politieke crisis in het land. Ze noemen de huidige emigratie verwoestend voor de LGBT-bewegingen in Venezuela. Unión Afirmativa de Venezuela gaf aan dat in de meeste gevallen deze organisaties verdwijnen nadat de meest actieve activisten het land verlaten. Volgens Fundación Reflejos de Venezuela heeft ongeveer 75 % van de LGBT-activisten het land verlaten. Unión Afirmativa de Venezuela verklaart dat er in 2019 twaalf organisaties actief zijn. Het gebrek aan middelen vormt de grootste uitdaging aangezien organisaties geen financiering ontvangen van de overheid of internationale organisaties, aldus Fundación Reflejos de Venezuela.¹⁷³ Een artikel van de krant TalCual wijst er eveneens op dat de laatste vijf jaar 66 % van de LGBT-organisaties niet langer actief is. De meeste organisaties zijn gestopt omdat hun belangrijkste activisten het land hebben verlaten. Soms zijn ze nog actief op sociale netwerken maar dit betekent niet dat ze daarom nog fysiek in Venezuela aanwezig zijn.¹⁷⁴

Ook geraadpleegde bronnen in het EUAA-rapport van november 2023 wijzen erop dat LGBTI-organisaties doorgaans klein zijn, weinig middelen en invloed hebben en dat verschillende onder hen werden ontbonden in de periode 2014-2019.¹⁷⁵

In oktober 2022 wordt een nieuwe organisatie opgericht door een groep van jonge activisten, namelijk het Venezolaanse Observatorium tegen LGBTIQ+ geweld. Doel van de organisatie is om de verschillende vormen van geweld tegen LGBTIQ+-personen in kaart te brengen.¹⁷⁶

In januari 2023 presenteert de Nationale Vergadering (parlement) een wetsontwerp dat nieuwe juridische en operationele hindernissen opwerpt voor alle ngo's, inclusief de manier waarop ze worden gefinancierd (zie ook hoofdstuk 1.1). Het wetsontwerp krijgt veel kritiek van mensenrechtenorganisaties en nationale en internationale ngo's omdat het voor veel extra hindernissen en onzekerheid zorgt voor de ngo's.¹⁷⁷

In Venezuela bestaan er zowel LGBT-organisaties die de regering van Maduro steunen als organisaties die eerder oppositiegezin zijn. De verdeeldheid tussen deze organisaties neemt toe in het kader van de politieke polarisatie in het land. Binnen de LGBT-gemeenschap voelen de LGBT-organisaties die worden gezien als *Chavistas* zich gestigmatiseerd. Diegenen die worden gezien als zijnde van de oppositie, voelen dat ze kunnen worden vervolgd door de overheid, aldus AC Venezuela Igualitaria.¹⁷⁸

De organisatie Venezuela Diversa publiceert in juni 2020 een overzicht van alle LGBT-organisaties die in Venezuela actief zijn, zowel op lokaal als nationaal niveau.¹⁷⁹ De organisatie geeft eveneens

¹⁷¹ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 50, [url](#)

¹⁷² Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 50, [url](#)

¹⁷³ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹⁷⁴ TalCual, 30/06/2020, [url](#)

¹⁷⁵ EUAA, 11/2023, p.70, [url](#)

¹⁷⁶ Hearts on Venezuela, 31/10/2022, [url](#)

¹⁷⁷ The New Humanitarian, 20/09/2023, [url](#)

¹⁷⁸ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹⁷⁹ Venezuela Diversa, 11/06/2020, [url](#)

een overzicht van deze organisaties die zich specifiek richten op seksuele minderheden en transgenders die besmet zijn met het hiv-virus. Concreet vermeldt zij voor deze laatste groep volgende organisaties:¹⁸⁰

- Acción Solidaria, (acsol): <http://www.accionsolidaria.info/>
- Acción Ciudadana Contra el Sida. (ACCSI): www.accsi.org.ve
- Asociación civil asesoría en educación y salud: www.ases.org.ve
- Positivos en colectivos: www.positivosencolectivo.blogspot.com
- Azul Positivo: <https://www.azulpositivo.org/>
- Stopvih : <https://stopvih.org/>

In september 2021 publiceert Diversxs.lgbt, een collectief van professionals en studenten uit verschillende rechtsgebieden en sociale wetenschappen gewijd aan diversiteitsonderzoek, samen met Amnesty International (AI) een handboek dat alle ngo's die werken rond seksuele diversiteit, zowel nationaal als lokaal, opsomt. Het handboek maakt melding van 28 organisaties binnen Venezuela.¹⁸¹

¹⁸⁰ Venezuela Diversa, 11/06/2020, [url](#)

¹⁸¹ Diversxs, 09/2021, [url](#)

Samenvatting

De begrippen "homoseksualiteit" en/of "homoseksuelen" komen nergens aan bod in de Venezolaanse (straf)wetgeving. Homoseksuele handelingen zijn niet strafbaar in het land en in de geraadpleegde bronnen wordt ook nergens melding gemaakt van eventuele gerechtelijke en/of politionele vervolging van seksuele minderheden of transgenders omwille van hun seksuele geaardheid en/of omwille van hun genderidentiteit. Met de afschaffing in februari 2023 van artikel 565 uit de militaire strafwet wordt homoseksualiteit in Venezuela volledig gedecriminaliseerd.

Op andere vlakken wordt evenwel geen vooruitgang geboekt. Koppels van hetzelfde geslacht kunnen niet trouwen met elkaar en transgenders kunnen hun identiteitsgegevens nog steeds niet laten wijzigen in functie van hun genderidentiteit. De toenemende invloed van de evangelische kerken op de regeringspartij speelt hierbij ook een rol. Met het oog op de nakende presidentsverkiezingen van 2024 lijkt het erop dat de regeringspartij zich wil verzekeren van de steun van deze opkomende kerken.

Volgens de geconsulteerde bronnen kunnen seksuele minderheden en transgenders wel aangifte doen van discriminatie of andere misstanden tegen hen maar bestaat er geen systeem binnen de advocatuur of het Openbaar Ministerie om dergelijke aangiftes adequaat te behandelen. Als je de juiste mensen kent of genoeg geld hebt om een goede advocaat te betalen is de kans groter dat je aangifte in behandeling genomen wordt. Verschillende bronnen wijzen er ook op dat het vertrouwen in de Venezolaanse rechtsstaat zeer laag is en dat hierdoor personen uit de LGBT-gemeenschap veelal geen aangifte doen van discriminatie of agressie tegen hen. Seksuele minderheden en transgenders durven ook vaak geen klacht indienen uit angst gestigmatiseerd te worden. Er zijn ook gevallen van discriminatie, verbaal geweld, spot, afpersing en mishandeling door de autoriteiten.

In de Venezolaanse maatschappij is homofobie, transfobie en machismo nog steeds aanwezig. Daarnaast is Venezuela een van de gewelddadigste landen van Latijns-Amerika. Er zijn weinig betrouwbare cijfers over geweld ten aanzien van seksuele minderheden in Venezuela beschikbaar. Ngo's maken melding van geweldsincidenten tegen seksuele minderheden en transgenders. Vooral transgenders zijn hierbij een doelwit. De organisatie Transrespect registreert tussen 1 oktober 2022 en 30 September 2023 drie moorden op transgenders. Ook discriminatie in de openbare ruimte, op het werk en in de gezondheidszorg worden door de geraadpleegde bronnen aangehaald. De kandidatuur van advocate, transgender en voormalig parlementslid, Tamara Adrián, voor de presidentiële voorverkiezingen georganiseerd door de oppositie in oktober 2023, wordt door activisten en belangenorganisaties wel beschouwd als een zeer belangrijke stap naar een meer inclusieve samenleving.

De huidige politieke, economische en humanitaire crisis waaronder Venezuela vandaag gebukt gaat, heeft eveneens een grote invloed op de situatie van seksuele minderheden en transgenders. Zo zijn veel van de organisaties die opkomen voor hun rechten gesloten door geldgebrek en activisten die naar het buitenland zijn gevlucht. Er heerst een ernstige crisis in de gezondheidszorg waardoor antiretrovirale middelen voor met hiv-besmette personen nauwelijks beschikbaar zijn en hormoonbehandelingen evenmin. Zowel de politici langs de kant van de regering als deze behorende tot de oppositie hebben volgens de ngo's en activisten geen inspanningen geleverd om de situatie van seksuele minderheden en transgenders te verbeteren. Onder invloed van de huidige crisis hebben reeds meer dan zeven miljoen Venezolanen het land verlaten, waarvan een groot deel behorende tot de seksuele minderheden en transgenders. Hun seksuele geaardheid en genderidentiteit maakt hen volgens verschillende bronnen extra kwetsbaar als migrant.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Adrián T., juriste Adrián & Adrián Abogados, LGBTI-activiste en de eerste transgender volksvertegenwoordiger verkozen in de door de oppositie gecontroleerde Nationale Vergadering tussen 2015-2020, e-mail, 07/03/2022, adrianjuris@gmail.com

Franco Q., algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, e-mail, 28/02/2022, unionafirmativadevenezuela@gmail.com

Schriftelijke en audiovisuele bronnen

Acceso a la Justicia, *Nulidad del único aparte del artículo 565 del COJM que tipificaba como delito las relaciones sexuales entre adultos del mismo sexo en las que alguno de los participantes sea miembro de la Fuerza Armada Nacional*, 16/03/2023, <https://accesoalajusticia.org/nulidad-unico-aparte-articulo-565-cojm-tipificaba-delito-relaciones-sexuales-adultos-del-mismo-sexo-alguno-participantes-sea-miembro-de-la-fuerza-armada/> [geraadpleegd op 14/11/2023]

Acceso al la Justicia, *Creadas 3 Defensorías Públicas en materia de Protección y Defensa de los DDHH de las Personas de la Comunidad LGBTIQ+*, 27/10/2023, <https://accesoalajusticia.org/creadas-3-defensorias-publicas-en-materia-de-proteccion-y-defensa-de-los-ddhh-de-las-personas-de-la-comunidad-lgbtqi/> [geraadpleegd op 07/12/2023]

Acceso al la Justicia, *Importantes arbitrariedades en el caso de los 33 hombres de la comunidad LGBTIQ+ detenidos en Valencia*, 03/08/2023, <https://accesoalajusticia.org/importantes-arbitrariedades-caso-33-hombres-comunidad-lgbtqi-detenidos-valencia/> [geraadpleegd op 14/11/2023]

Acceso al la Justicia, *Más de 130 organizaciones nacionales e internacionales nos pronunciamos para exigir justicia para los 33: ser LGBTIQ+ no es delito*, 02/08/2023, <https://accesoalajusticia.org/mas-130-organizaciones-nacionales-internacionales-pronunciamos-exigir-justicia-para-33-ser-lgbtqi-no-delito/> [geraadpleegd op 14/11/2023]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *¿Quiénes somos? Presentación institucional*, <https://www.accsi.org.ve/%c2%bfquienes-somos> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Crímenes de Odio*, 2016, <http://www.redlgbtidevenezuela.org/wp-content/uploads/ACCSI-Informe-Venezuela-2016-Cr%C3%ADmenes-de-Odio-por-Orientaci%C3%B3n-sexual-Identidad-de-g%C3%A9nero-y-Expresi%C3%B3n-de-g%C3%A9nero-versi%C3%B3n-final.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Diversidad sexual: derechos, discriminación y violencia*, 2013, <https://www.slideshare.net/qfranco/diversidad-sexual-derechos-discriminacin-y-violencia-encuesta-marcha-del-orgullo> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Triple threat*, 2017, http://www.accsi.org.ve/accsi/wp-content/uploads/Triple_Threat-english.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Solidaria, *La crisis de los servicios públicos sigue impactando a los hospitales*, 12/05/2023, <https://accionesolidaria.info/la-crisis-de-los-servicios-publicos-sigue-impactando-a-los-hospitales/> [geraadpleegd op 13/06/2023]

Adrián T., *Para Dejar de ser Fantasmas. Estudio comparativo de la situación social, económica y cultural de la población LGBT venezolana en Venezuela y en el extranjero*, 2020, https://www.academia.edu/41502594/Para_dejar_de_ser_Fantasmas_Tamara_Adrián_Estudio_LGBT_Venezuela_exilio [geraadpleegd op 10/11/2020]

Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2022/23; The State of the World's Human Rights; Venezuela 2022*, 27/03/2023, <https://www.amnesty.org/en/location/americas/south-america/venezuela/report-venezuela/> [geraadpleegd op 01/12/2023]

- Brookings Institution (Bahar D & Dooley M.), *Venezuela refugee crisis to become the largest and most underfunded in modern history*, 09/12/2019, <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2019/12/09/venezuela-refugee-crisis-to-become-the-largest-and-most-underfunded-in-modern-history/> [geraadpleegd op 11/03/2020]
- Caleidoscopio Humano, *La comunidad LGBTQI+ en Venezuela: censurada y desprotegida*, 24/08/2023, [La comunidad LGBTQI+ en Venezuela: censurada y desprotegida | Caleidoscopio Humano \(caleidohumano.org\)](https://www.caleidohumano.org/la-comunidad-lgbtqi-en-venezuela-censurada-y-desprotegida/) [geraadpleegd op 08/12/2023]
- Caracas Chronicles, *The Holy Marriage Between OId Copei and an Evangelical Party*, 06/11/2023, <https://www.caracaschronicles.com/2023/11/06/the-holy-marriage-between-oid-copei-and-an-evangelical-party/> [geraadpleegd op 04/12/2023]
- Caracas Chronicles, *The Trans Community Is The Invisible Face of The Crisis*, 30/06/2019, <https://www.caracaschronicles.com/2019/06/30/the-trans-community-is-the-invisible-face-of-the-crisis/> [geraadpleegd op 24/11/2020]
- Caracas Chronicles, *Yes, Evangelical Chavismo Is Happening*, 11/09/2023, <https://www.caracaschronicles.com/2023/09/11/yes-evangelical-chavismo-is-happening/> [geraadpleegd op 04/12/2023]
- Caribe Afirmativo, *Lejos y a la deriva: Informe sobre la situación de Derechos Humanos de personas LGBTQI+ en contexto de movilidad humana (2022)*, 07/12/2023, <https://caribeafirmativo.lgbt/lejos-y-a-la-deriva-informe-sobre-la-situacion-de-derechos-humanos-de-personas-lgbtqi-en-contexto-de-movilidad-humana-2022/> [geraadpleegd op 11/12/2023]
- Cavaria, *Transpersonen*, 25/09/2020, <https://www.cavaria.be/transgender-personen> [geraadpleegd op 06/06/2023]
- Citylab, *Caracas Nightlife, Silenced by Venezuela's Crisis*, 13/07/2016, <https://www.citylab.com/life/2016/07/caracas-nightlife-is-silenced-by-venezuelas-crisis/491168/> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Coalition of non-governmental organizations, academic institutions and organized civil society, *Report for the Committee against Torture*, 10/2014, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCAT%2fCSS%2fVEN%2f18664&Lang=en [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Congressional Research Service (CRS), *Venezuela: Background and U.S. Relations*, 07/11/2019, <https://fas.org/sqp/crs/row/R44841.pdf> [geraadpleegd op 02/03/2020]
- Cotejo.info, *Nicolás Maduro: "Le dejo la tarea del matrimonio LGBTQI a la próxima Asamblea Nacional"*, 28/06/2021, <https://cotejo.info/2021/06/maduro-matrimonio-lgbtqi-asamblea-nacional-media-verdad/> [geraadpleegd op 24/03/2022]
- Cruisinggays.com, *Caracas gay bar clubs, s.d.*, <http://www.cruisinggays.com/caracas/c/bars/> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Defiende Venezuela via OAS.org, *Codigo civil, Gaceta N° 2.990 Extraordinaria del 26 de Julio de 1982*, 26/07/1982, https://www.oas.org/dil/esp/codigo_civil_venezuela.pdf [geraadpleegd op 11/03/2022]
- Derechos Digitales, *Identity systems and social protection in Venezuela and Bolivia*, 13/04/2021, https://www.derechosdigitales.org/wp-content/uploads/identity-systems_ENG.pdf [geraadpleegd op 14/03/2022]
- Diversxs, *derechos trans, deuda pendiente del estado venezolano*, 31/03/2020, <https://www.diversxs.lgbt/noticias/venezuela/derechos-trans-deuda-pendiente-del-estado-venezolano/> [geraadpleegd op 10/11/2020]
- Diversxs, *Directorio-de-Organizaciones-LGBTIQ en-Venezuela*, 09/2021, <https://diversxs.lgbt/wp-content/uploads/2021/09/Directorio-de-Organizaciones-LGBTIQen-Venezuela.pdf> [geraadpleegd op 24/03/2022]
- Economist Intelligence Unit (EIU), *Democracy Index 2021: the China challenge*, 09/02/2022, <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index->

[2021/?utm_source=economist&utm_medium=daily_chart&utm_campaign=democracy-index-2021](#)

[geraadpleegd op 14/04/2022]

Economist Intelligence Unit (EIU), *Democracy Index 2022*, 01/02/2023, <https://www.economist.com/graphic-detail/2023/02/01/the-worlds-most-and-least-democratic-countries-in-2022> [geraadpleegd op 30/03/2023]

El Diario, *Ya es hora de que los hombres venezolanos dejen de llamarse "maricos"*, 02/05/2020, <https://eldiario.com/2020/05/02/ya-es-hora-de-que-los-hombres-venezolanos-dejen-de-llamarse-maricos/> [geraadpleegd op 24/11/2020]

El Informador, *Comunidad LGBT exige a Saab dejar de ignorar crímenes de odio contra ellos*, 11/10/2021, <https://www.elinformadorve.com/venezuela/comunidad-lgbt-exige-a-saab-dejar-de-ignorar-crimenes-de-odio-contra-ellos/> [geraadpleegd op 14/03/2022]

El Nacional, *Asesinato de 3 personas de la comunidad LGBTI genera indignación en el país*, 17/06/2021, <https://www.elnacional.com/venezuela/asesinato-de-3-personas-de-la-comunidad-lgbti-genera-indignacion-en-el-pais/> [geraadpleegd op 21/03/2022]

El País, *Venezuela's regime embraces ultraconservative religious movements*, 27/07/2023, <https://english.elpais.com/international/2023-07-26/venezuelas-regime-embraces-ultraconservative-religious-movements.html> [geraadpleegd op 04/12/2023]

European Asylum Support Office (EASO), *Venezuela Country Focus*, 24/08/2020, <https://easo.europa.eu/news-events/easo-publishes-coi-report-venezuela-country-focus> [geraadpleegd op 04/11/2020]

European Union Agency for Asylum (EUAA), *Venezuela: Country Focus*, 17/11/2023, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-11/2023_11_COI_Report_Venezuela_Country_Focus_EN.pdf [geraadpleegd op 24/11/2023]

Freedom House, *Freedom in the World 2023 – Venezuela*, 10/03/2023, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2023> [geraadpleegd op 01/12/2023]

Government of Venezuela, *Código Civil*, art. 44, 26/07/1982, https://www.oas.org/dil/esp/Codigo_Civil_Venezuela.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]

Government of Venezuela, *Ley Orgánica de Registro Civil*, 25/08/2009, http://www.cne.gob.ve/web/normativa_electoral/ley_organica_registro_civil/indice.php [geraadpleegd op 10/01/2019]

Government of Venezuela, *Ley Orgánica del Poder Popular*, 09/12/2010, (http://www.safonapp.gob.ve/?wpfb_dl=6) [geraadpleegd op 10/01/2019]

Government of Venezuela, *Ley Orgánica del Trabajo, los Trabajadores y las Trabajadoras*, 7/05/2012, <http://www.onapre.gob.ve/index.php/publicaciones/descargas/finish/43-ley-organica-del-trabajo-lostrabajadores-y-las-trabajadoras/210-ley-organica-del-trabajo-los-trabajadores-y-las-trabajadoras> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Government of Venezuela, *Ley para la promoción y protección del derecho a la igualdad de las personas con VIH o SIDA y sus familiares*, 30/12/2014, <http://www.accsi.org.ve/accsi/wp-content/uploads/Ley-proteccio%CC%81n-DDHH%E2%80%A2VIH-SIDA-Venezuela1.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Hearts on Venezuela, *Venezuelan LGBT movement demanded the legalization of same-sex marriage before the Supreme Court*, 09/02/2022, <http://www.heartsonvenezuela.com/venezuelan-lgbt-movement-demanded-the-legalization-of-same-sex-marriage-before-the-supreme-court/> [geraadpleegd op 21/02/2022]

Human Rights Watch (HRW), *Draconian Law Punishes Gay Sex in Venezuelan Military*, 03/02/2022, <https://www.hrw.org/news/2022/02/03/draconian-law-punishes-gay-sex-venezuelan-military> [geraadpleegd op 21/03/2022]

Human Rights Watch (HRW), *Human Rights Watch Country Profiles: Sexual Orientation and Gender Identity, Venezuela*, 23/04/2021, <https://www.hrw.org/video-photos/interactive/2021/04/23/country-profiles-sexual-orientation-and-gender-identity> [geraadpleegd op 21/02/2022]

Human Rights Watch (HRW), *Standing in solidarity with Venezuelan human rights defenders*, 05/02/2021, <https://www.hrw.org/news/2021/02/05/standing-solidarity-venezuelan-human-rights-defenders> [geraadpleegd op 21/03/2022]

Human Rights Watch (HRW), *Venezuela, events of 2022*, 01/2023, <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/venezuela> [geraadpleegd op 07/12/2023]

Immigration and Refugee Board of Canada (IRBC), *Venezuela: Situation and treatment of sexual minorities; recourse available to victims of discrimination; state protection (2010-June 2014)*, 13/06/2014, <http://www.refworld.org/docid/53b126844.html> [geraadpleegd op 10/01/2019]

InSight Crime, *InSight Crime's 2022 Homicide Round-Up*, 08/02/2023, <https://insightcrime.org/news/insight-crime-2022-homicide-round-up/> [geraadpleegd op 24/11/2023]

Inter Press Service (IPS), *The LGBTIQ+ Community Still Oppressed in Venezuela*, 30/03/2023, <https://www.ipsnews.net/2023/03/lgbtiq-community-still-oppressed-venezuela/> [geraadpleegd op 14/11/2023]

Inter-American Commission on Human Rights (IACHR), *Annual Report of the Inter-American Commission on Human Rights 2022 – Chapter IV.b: Venezuela*, 1/04/2023, , para. 159, https://www.oas.org/en/iachr/docs/annual/2022/Chapters/9-IA2022_Cap_4B_VE_EN.pdf [geraadpleegd op 07/12/2023]

Inter-American Commission on Human Rights (IACHR), *Annual Report 2020 - Chapter IV: Venezuela*, 30/03/2021, <http://www.oas.org/en/iachr/reports/ia.asp?Year=2020> [geraadpleegd op 22/02/2022]

International Crisis Group (ICG), *Seizure of Parliament Plunges Venezuela into Deeper Turmoil*, 07/01/2020, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/seizure-parliament-plunges-venezuela-deeper-turmoil> [geraadpleegd op 20/01/2020]

International Crisis Group (ICG), *Venezuela: A house divided*, 16/05/2013, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/venezuela-house-divided> [geraadpleegd op 19/11/2020]

Kiratas, *The eternal path for same-sex marriage in Venezuela*, 24/02/2022, <https://www.kiratas.com/the-eternal-path-for-same-sex-marriage-in-venezuela/> [geraadpleegd op 11/03/2022]

Landinfo, *Venezuela: Forhold for LHBT+-personer* [Venezuela: Conditions for LGBT+ People], 16/06/2021, p.3, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/06/Venezuela-respons-Forhold-for-LHBT-16062021.pdf> [geraadpleegd op 07/12/2023]

Ley Constitucional Contra el Odio por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia, hoofdstuk 5, artikel 20, 11/2017, via Albaciudad, <https://albaciudad.org/2017/11/este-es-el-contenido-de-la-ley-contra-el-odio-por-la-convivencia-pacifica-y-la-tolerancia/> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Monitoreamos, *candidatos lgbt esperan ganar espacios el 21n para impulsar reconocimiento de ddhh*, 10/11/2021, <https://monitoreamos.com/elecciones-21n/candidatos-lgbt-esperan-ganar-espacios-el-21n-para-impulsar-reconocimiento-de-ddhh> [geraadpleegd op 24/03/2022]

Nomasdiscriminacion, *¿Dónde y cuándo se realizarán las marchas del Orgullo LGBTIQ+ en Venezuela?*, 26/06/2023, <https://nomasdiscriminacion.org/noticias/orgullo-lgbtiq-en-venezuela/> [geraadpleegd op 11/12/2023]

Noticias Venezuelas, *Hombre con más de 40 denuncias se hace pasar por gay para robar*, 21/08/2017, <https://noticiasvenezuela.org/2017/08/21/hombre-con-mas-de-40-denuncias-se-hace-pasar-por-gay-pararobar/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Observatorio Venezolano de Violencias LGBTIQ+ (OVV LGBTIQ+), *Día Internacional de la Memoria Trans: más de 90 personas trans fueron asesinadas entre 2008 y 2023 en Venezuela*, 20/11/2023, <https://nomasdiscriminacion.org/noticias/ociel-baena-5-personas-trans/> [geraadpleegd op 24/11/2023]

Observatorio Venezolano de Violencias LGBTIQ+ (OVV LGBTIQ+), *Discriminaciones y violencias contra las personas LGBTIQ+: balance enero – abril de 2023*, 23/11/2023, <https://nomasdiscriminacion.org/boletines-e-informes/154-poblacion-lgbtiq/> [geraadpleegd op 24/11/2023]

Observatorio Venezolano de Violencias LGBTIQ+ (OVV LGBTIQ+), *Rompiendo el silencio: informe sobre violencias a personas LGBTIQ+ 2022*, 24/04/2023, pp. 13-14, 23-24, <https://nomasdiscriminacion.org/wp-content/uploads/2023/08/1%C2%B0-informe-Rompiendo-el-silencio-informe-sobre-violencias-contra-las-personas-LGBTIQ-en-Venezuela-durante-2022-Abril-de-2023-OVV-LGBTIQ.pdf> [geraadpleegd op 24/11/2023]

Observatorio Venezolano de Violencias LGBTIQ+ (OVV LGBTIQ+), *Caso de los 33 en Carabobo: el Estado venezolano mintió sobre los hechos ante la ONU*, 24/10/2023, <https://nomasdiscriminacion.org/alertas/caso-de-los-33-carabobo-onu/> [geraadpleegd op 07/12/2023]

Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Venezuela 2020 Crime & Safety Report*, 21/07/2020, <https://www.osac.gov/Country/Venezuela/Content/Detail/Report/0e6ed0e0-eb8e-44cc-ab81-1938e6c8d93f> [geraadpleegd op 18/11/2020]

País Plural, *Un mes del caso de los 33 hombres detenidos en un sauna de Valencia*, 30/08/2023, [Un mes del caso de los 33 hombres detenidos en un sauna de Valencia \(paisplural.org\)](https://paisplural.org/un-mes-del-caso-de-los-33-hombres-detenidos-en-un-sauna-de-valencia/) [geraadpleegd op 14/11/2023]

Provea, *Informe Anual 2020, Sistema público de salud perdió 80% de su capacidad operativa en medio de la pandemia*, 02/09/2021, <https://provea.org/actualidad/informe-anual-2020-sistema-publico-de-salud-perdio-80-de-su-capacidad-operativa-en-medio-de-la-pandemia/> [geraadpleegd op 22/03/2022]

Quiteria Franco, *Sobre la ley de vagos y maleantes y las personas LGBTI en Venezuela*, 28/05/2014, <https://www.fundacionreflejosdevenezuela.com/hagamos-un-hecho/sobre-la-ley-de-vagos-y-maleantes-y-las-personas-lgbti-en-venezuela/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Red LGBTI Venezuela, *Nosotros*, 2017, <http://www.redlgbtidevenezuela.org/pagina-ejemplo/nosotros> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Red LGBTI Venezuela, *Organizaciones LGBTI*, 2017, <http://www.redlgbtidevenezuela.org/comunidadlgbti/Organizaciones> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Red LGBTI Venezuela, *TSJ venezolano prohibió matrimonio entre personas del mismo sexo*, 20/07/2016, <https://www.redlgbtidevenezuela.org/opinion/tsj-venezolano-prohibio-matrimonio-entre-personas-del-mismo-sexo> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+) Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Vía Crucis de las Personas con VIH en Venezuela Presentación de resultados del monitoreo y navegación del acceso a la atención y tratamientos del VIH Enero – julio 2020*, 27/08/2020, <http://www.accsi.org.ve/accsi/wp-content/uploads/RVGACCSI-Via-CRucis-de-las-Personas-con-VIH-en-Venezuela-Presentaci%C3%B3n-de-resultados-del-monitoreo-y-navegaci%C3%B3n-del-acceso-a-la-atenci%C3%B3n-y-tratamientos-del-VIH-enero-a-julio-2020.pdf> [geraadpleegd op 17/11/2020]

Reuters, *Transgender Venezuelan lawmaker vows to fight for gay rights*, 9/12/2015, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-election-transgender/transgender-venezuelan-lawmaker-vowsto-fight-for-gay-rights-idUSKBN0TS2K720151209> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Reuters, *Venezuelan activists say there is little to celebrate this Pride month*, 29/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/venezuelan-activists-say-there-is-little-celebrate-this-pride-month-2021-06-29/> [geraadpleegd op 21/02/2022]

Reuters, *Venezuela's Maduro, citing Pope, asks congress to consider same-sex marriage*, 23/10/2020, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-lgbt-idUSKBN27737E> [geraadpleegd op 12/11/2020]

Rijksoverheid Nederland, *Algemeen Ambtsbericht Venezuela*, 06/2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2020/06/11/algemeen-ambtsbericht-venezuela-juni-2020> [geraadpleegd op 04/11/2020]

SDGLN, *Venezuelan professor allegedly beaten by police for being trans*, 8/02/2017, <https://sdqlbtn.com/news/2017/02/08/venezuelan-professor-allegedly-beaten-police-being-trans> [geraadpleegd op 10/11/2020]

TalCual (Meneses C.), *Homofobia y transfobia institucional dejan impunes los delitos de odio (I)*, 27/06/2020, <https://talcualdigital.com/homofobia-y-transfobia-institucional-dejan-impunes-los-delitos-de-odio-i/> [geraadpleegd op 12/11/2020]

TalCual, «Derecho de admisión»: una excusa para justificar discriminación hacia personas Lgbti, 03/10/2021, <https://talcualdigital.com/derecho-de-admision-una-excusa-para-justificar-discriminacion-hacia-personas-lgbti/> [geraadpleegd op 22/03/2022]

TalCual, Activistas exigen justicia a Saab por los 10 asesinatos a personas Lgbti en 2021, 12/08/2021, <https://talcualdigital.com/activistas-exigen-a-saab-justicia-por-los-10-asesinatos-a-personas-lgbti-en-2021/> [geraadpleegd op 22/03/2022]

TalCual, Candidata a la AN: Oficialismo y oposición han usado a comunidad LGBTI para buscar apoyo, 15/10/2020, <https://talcualdigital.com/candidata-a-la-an-oficialismo-y-oposicion-han-usado-a-comunidad-lgbti-para-tener-apoyo/> [geraadpleegd op 17/11/2020]

TalCual, CIDH manifestó preocupación por comentarios del secretario de la UC contra personas Lgbti, 04/10/2023, <https://talcualdigital.com/cidh-manifesto-preocupacion-por-comentarios-del-secretario-de-la-uc-contra-personas-lgbti/> [geraadpleegd op 16/11/2023]

TalCual, Comunidad LGBTI es carnada fácil para las redes de tráfico humano (IV), 29/06/2020, <https://talcualdigital.com/personas-lgbti-son-carnada-facil-para-las-redes-de-trafico-humano/> [geraadpleegd op 19/11/2020]

TalCual, El otro clóset: la comunidad LGBTI invisibilizada en cargos públicos (VI), 30/06/2020, <https://talcualdigital.com/el-otro-closet-la-comunidad-lgbti-invisibilizada-en-cargos-publicos-vi/> [geraadpleegd op 17/11/2020]

TalCual, Grupos LGBTI piden al CNE respuestas sobre el cambio de nombre legal, 03/10/2023, <https://talcualdigital.com/grupos-lgbti-piden-al-cne-respuestas-sobre-el-cambio-de-nombre-legal/> [geraadpleegd op 16/11/2023]

TalCual, Homofobia institucionalizada engaveta casos de violencia contra comunidad Lgbti, 13/07/2021, <https://talcualdigital.com/homofobia-institucionalizada-engaveta-casos-de-violencia-contra-la-colectivo-lgbti-en-venezuela/> [geraadpleegd op 25/03/2022]

TalCual, Observatorio Lgbti exige que se investiguen dos asesinatos y amenazas a mujeres trans, 15/11/2023, <https://talcualdigital.com/observatorio-lgbti-exige-que-se-investiguen-dos-asesinatos-a-mujeres-trans/> [geraadpleegd op 16/11/2023]

The International Lesbian Gay Bisexual Trans and Intersex association (ILGA), *State-sponsored homophobia*, 05/2017, https://ilga.org/downloads/2017/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2017_WEB.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]

The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), *Trans Legal Mapping Report*, 09/2020, https://ilga.org/downloads/ILGA_World_Trans_Legal_Mapping_Report_2019_EN.pdf [geraadpleegd op 04/11/2020]

The Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS), *Venezuela*, <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/venezuela> [geraadpleegd op 10/01/2019]

The LGBTI Network of Venezuela, *Report of the LGBTI Network of Venezuela to the United Nations Human Rights Committee*, 05/2015, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/VEN/INT_CCPR_CSS_VEN_20596_E.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]

The New Humanitarian, *In Venezuela, Maduro's squeeze on NGOs threatens humanitarian aid*, 20/09/2023, <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2023/09/20/venezuela-humanitarian-aid-threatened-red-cross-removal> [geraadpleegd op 12/12/2023]

Transparency International (TI), *corruption perceptions index 2021*, 25/01/2022, <https://www.transparency.org/en/cpi/2021/index/ven> [geraadpleegd op 21/04/2022]

Transparency International (TI), *Corruption perceptions index 2022*, 31/01/2023, <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/ven> [geraadpleegd op 30/03/2023]

Transrespect.org, *Country information: Venezuela, s.d.*, http://transrespect.org/en/country_popup/?print=true&id=VE [geraadpleegd op 10/01/2019]

Transrespect.org, *Trans Murder Monitoring 2008- Sept 2023*, 11/2023, <https://transrespect.org/en/map/trans-murder-monitoring/#> [geraadpleegd op 24/11/2023]

Transrespect.org, *Trans Murder Monitoring 2023 Global Update*, 13/11/2023, <https://tgeu.org/trans-murder-monitoring-2023/> [geraadpleegd op 24/11/2023]

Transrespect.org, *Trans Murder Monitoring, Trans day of remembrance 2021*, 11/11/2021, <https://transrespect.org/en/tmm-update-tdor-2021/> [geraadpleegd op 21/03/2022]

United Nations Human Rights Council (UNHRC), *Detailed findings of the independent international fact-finding mission on the Bolivarian Republic of Venezuela*, 15/09/2020, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFMV/A_HRC_45_CRP.11.pdf [geraadpleegd op 18/11/2020]

United Nations Human Rights Council (UNHRC), *Situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela; Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights* 23/06/2022 https://www.ecoi.net/en/file/local/2074858/A_HRC_50_59_AdvanceUneditedVersion.docx [geraadpleegd op 11/12/2023]

United Nations Human Rights Council (UNHRC), *Report of the independent international fact-finding mission on the Bolivarian Republic of Venezuela*, 18/09/2023, p.10, https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session54/advance-versions/A_HRC_54_57_AdvancedUneditedVersion.pdf [geraadpleegd op 08/12/2023]

Unión Afirmativa, *Ser LGBT en Venezuela*, 10/2022, p.20, <https://www.unionafirmativa.org.ve/unaf/wp-content/uploads/Ser-LGBT-EN-VENEZUELA-octubre-2022-1.pdf> [geraadpleegd op 04/12/2023]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Glossary of Key Sexual Orientation and Gender Identity-Related Terms*, 22/09/2010, <http://www.refworld.org/pdfid/4cff9a8f2.pdf> [geraadpleegd op 12/01/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Richtlijnen inzake internationale bescherming nr. 9*, 23/10/2012, <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=602a62484> [geraadpleegd op 06/06/2023]

United States Department of State (USDOS), *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Venezuela*, 03/2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/> [geraadpleegd op 14/11/2023]

United States Department of State (USDOS), *Country report on human rights practices for 2020 – Venezuela*, 30/03/2021, <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/> [geraadpleegd op 22/02/2022]

Venezuela Diversa, *Directorio de las Organizaciones No Gubernamentales, colectivos y/o agrupaciones que trabajan por los derechos de las personas LGBTI en Venezuela*, 11/06/2020, <https://www.venezueladiversa.com/2020/06/organizaciones-lgbtqi-en-venezuela.html> [geraadpleegd op 24/11/2020]

Venezuelan Voices, *Joint statement: The silence of the Venezuelan State, institutions, and political parties against LGBTIQ+ rights*, 11/07/2020, <https://venezuelanvoices.org/2020/07/11/joint-statement-the-silence-of-the-venezuelan-state-institutions-and-political-parties-against-lgbtqi-rights/> [geraadpleegd op 23/11/2020]

Venezuelanalysis.com, *"The Struggle isn't Over": Venezuela moves towards marriage equality*, 05/05/2016, <https://venezuelanalysis.com/analysis/11963> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Venezuelanalysis.com, *Trans community petitions Venezuelan Supreme Court to advance transgender rights*, 06/04/2017, <https://venezuelanalysis.com/news/13032> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Venezuelanalysis.com, *Venezuela's LGBTQ community celebrates Supreme Court's acceptance of landmark transgender rights case*, 12/06/2017, <https://venezuelanalysis.com/news/13179> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Venezuelanalysis.com, *Venezuelan LGBTQ activists denounce homophobic aggression by government official*, 21/03/2017, <https://venezuelanalysis.com/news/12990> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Venezuelanalysis.com, *Venezuelan Supreme Court Upholds Rights of Same-Sex Families in Landmark Ruling*, 20/12/2016, <https://venezuelanalysis.com/news/12851> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Venezuelanalysis.com, *Venezuela's LGBTQ movement presents political platform ahead of Constituent Assembly*, 13/05/2017, <https://venezuelanalysis.com/analysis/13125> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Voice of America (VOA), *Living in Venezuela now is hard, being LGBT makes it harder*, 04/02/2019, <https://www.voanews.com/americas/living-venezuela-now-hard-being-lgbt-makes-it-harder> [geraadpleegd op 10/11/2020]

Washington Blade, *Transgender Venezuelan presidential candidate's campaign an 'important step'*, 25/10/2023, <https://www.washingtonblade.com/2023/10/25/transgender-venezuelan-presidential-candidates-campaign-an-important-step/> [geraadpleegd op 01/12/2023]

Washington Office on Latin America (WOLA), Podcast, *Feliciano Reyna and Venezuela's Humanitarian Crisis*, 24/11/2020, <https://www.venezuelablog.org/1-feliciano-reyna-venezuelas-humanitarian-crisis/> [geraadpleegd op 25/11/2020]

Washington Post, *In Venezuela, a soldier can be sent to prison for being gay. The courts could change that.*, 21/01/2022, <https://www.washingtonpost.com/world/2022/01/21/venezuela-gay-military/> [geraadpleegd op 21/02/2022]

World Justice Project, *Rule of law index*, 2022, <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2022/Venezuela%2C%20RB> [geraadpleegd op 30/03/2023]